

แบบสอนอ่าน
กรมราชบัณฑิต

ธรรมจริยาเล่ม ๑

พระยาธรรมศักดิ์มนตรี

กับ

พระอนุชาวิฑูร

เป็นผู้เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๒๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๕๗

ปก กระดาษ ราคา เล่มละ ๙ สตางค์
พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรนิติ์ บางขุนพรหม
มีกรรมสิทธิ์ ตาม พระราชบัญญัติ

๒
๓๓๒.๘๓
๖

แบบสอนอ่าน
กรมราชบัณฑิต

ธรรมจริยาเล่ม ๑

พระยาธรรมศักดิ์มนตรี

กับ

พระอนุกิจวิฑูรย์

แปลผู้เรียบเรียง

—*—*—*—

พิมพ์ครั้งที่ ๒๐๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๕๗

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๙ สตางค์
พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรวิทย์ บางขุนพรหม
มีกรรมสิทธิ์ ตาม พระราชบัญญัติ

บทที่ ๑ อย่าเล่นเป็นพาลเถร

๑ เด็ก ๆ คงชอบเล่นอะไร ต่ออะไร ทุกคน
ว่าที่จริง การ เล่น ทำให้ ใจ และ ร่างกาย สบาย และทำ
ให้เรียน หนังสือได้เร็ว ด้วย เมื่อพูดถูกใจดังนี้ไม่
ว่าเด็กคนใด คงชอบ เป็นแน่ แต่มีข้อข้อหนึ่งที่จะ
ต้องบอกให้เด็กรู้ไว้ คือว่า ถ้าจะเล่นอะไร จงเล่น
ให้ดี ๆ อย่าเล่นเป็นพาลเถร

๒ เด็ก ๆ คงเคยเห็นรถรางแล้ว บางคน
จะได้เขย่งในรถรางไปไหน ๆ กับพ่อแม่บ้างเสีย
อีก แต่ใครเคยนึกบ้างว่าทำไมเขาจึงเรียกว่า
รถราง ก็เพราะเหตุว่ามันแล่นไปตามรางเท่านั้น
เอง ที่ไหนไม่มีรางมันก็แล่นไปไม่ได้

๓ เรามักได้ยินเขาเรียกว่า รถไอน้ำน้อย ๆ ตรงนี้
เด็กฉลาด คงคิดทันทีว่า เพราะ มันแล่นไป ด้วย แรงไอน้ำ

ข้อนี้ผิด รถรางไม่ได้แล่นไป ด้วยแรงไอลอย เพราะ
 ฉะนั้นไม่ควร เรียกว่า รถไอล ที่ถูกนั้นมันแล่นไป

ล้อรถหลุด ตกจากรางรถ แล่นต่อไปไม่ได้
 ด้วยแรงไฟฟ้า สายลวดที่แลเห็น ซึ่งอยู่ข้างบน
 นั้น คือสายที่ไฟฟ้าเดินที่เดียว ถ้าจะเรียก
 ว่า รถไฟฟ้า พอจะ ถูกบ้าง แต่มัน ต้อง อาศัย เดินไป
 ตามรางจึงควร เรียกว่า รถราง ดีกว่า

๔ รถรางชนิดนี้ มีเด็กชน ๆ เคยเขาก่อน
 อีซูหรือก่อนหินไปวางไว้ในราง เพื่อจะคอยดูรถ
 ตกราง ด้วยนึกว่าสนุกดี แต่ไม่แลเห็นโทษ
 ของการที่ทำได้ดังนี้ คือถ้ารถแล่นมาถึงทับอีซู
 หรือหินนั้น สะเียตไป รถก็ไม่เป็นอันตราย
 ถ้าหินก้อนใหญ่และแข็ง รถทับไม่แตก ก็ทำ
 ให้รถกระดอนขึ้น และถ้ารถพลัดตกจากรางรถ
 แล่นต่อไปไม่ได้

๕ เมื่อรถพลัดตกจากรางเช่นนี้ กว่าจะยก
 ลงวางในรางได้อีกนั้น ถ้าหนัก เพราะหนัก
 มาก ต้องถึงแก่ได้คนลงเสียให้หมด แล้วช่วย
 กันยกเป็นการใหญ่ ต่อเอาล้อวางลงบนรางได้
 แล้ว คนจึงขึ้นนั่งใหม่ แล้วแล่นต่อไปอีกได้

๖ ขอให้คิดดูทีหรือว่า ถ้าตัวเรานั่งไปในรถ
 เรามีอะไรไปไหนเป็นการเร็ว แล้วเราต้องมาเสีย
 เวลาคอย เพราะรถตกราง มีหน้าที่ต้องลงจากรถ

ช่วยเขา ยก รถ ขึ้น บน ราง ด้วย เช่นนี้ เรา จะ ไกรธ
หรือ ไม่ เรา ต้อง ไกรธ อยู่ เอง เพราะ ไท จะ
เสีย เวลา และ ไท จะ ขาด หน้า เขา กลาง ถนน ไท
จะ ต้อง เห็น ย่อย ด้วย

๗ ถ้า คิด ให้ สะเซียด ไป ยัง จะ มี ผู้ ไกรธ มาก
กว่า เรา อีก คือ เจ้า ของ รถ รถ ราง สาย หนึ่ง ๆ
ก็ มี รถ เดิน ส่วน กัน ไป ส่วน กัน มา หลาย คัน และ
มี ที่ สำหรับ รถ เดิน หลีก กัน เป็น ระยะ ๆ ทั้ง ที่ เรา
ได้ เห็น ตาม ถนน นั้น ถ้า รถ คัน หนึ่ง เข้า อยู่ รถ
คัน อื่น ๆ ก็ ต้อง คอย เพราะ หลีก มา ไม่ได้ รถ เรา
เข้า คัน เดียว พดอย ให้ รถ คัน อื่น ๆ เข้า หมด ตลอด
ทั้ง สาย เสีย เวลา ของ คน เดิน ทาง ใน รถ ทุก ๆ คัน
และ เสีย ประโยชน์ ของ เจ้า ของ รถ ด้วย เพราะ เก็บ
สตางค์ ได้น้อย ไป

๘ นี่ เมื่อ เป็น เช่นนี้ นึก ว่า เจ้า ของ รถ เขา
จะ นั่ง เสีย แหะ หรือ เขา คง ต้อง มี คน คอย ตรวจ

ตามราง ถ้าเขาพบเด็กคนใดเอาก้อนอิฐหรือก้อน
หินขว้างไว้ในรางรถ เขาคงบอกให้ไปไล่จับ
เด็กนั้นก็จะต้องไปถูกขังอยู่ที่สถานี กองตระเวน
เมื่อพ่อแม่ไปรับเอาตัวมาบ้าน ก็จะต้องเสียเงิน
ให้แก่เขาเป็นค่าบ่วยการด้วย

๗ เงินที่ต้องเสียนี้ เขา มาซื้อขนมกินเสีย
ไม่ดีกว่าหรือ อยู่ที ๆ เห็นแก่สนุก ไปทำให้
ผู้อื่นได้รับความลำบาก และทำให้พ่อแม่เสียเงิน
เสียทองด้วย มิหนำซ้ำตัวเองก็จะต้องถูกไปไล่
จับ ข่ายหน้าเขา เด็กที่ไม่เล่นเกเรอย่างนี้เลย
เป็นอันขาด จงจำคำที่ผู้ใหญ่ได้เปรียบไว้สำหรับ
สอนเด็กว่า อย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน

คำที่ควรรู้และควรสังเกตได้

เหตุ	สถานที่	ใคร	อาชวีย์	โทษ
ประโยชน์	อิฐ	บุตร	ตรวจ	ไปไล่
สถานี				

บทที่ ๒ อย่าเล่นให้เสียของ

๑ เด็กบางคน มือ อยู่ไม่สุข เดินไป ไหน ก็
คอย แกว่ง แขน ระวัง ทาง ไป บางที พบบันได ที่เขา
ปลูก ไว้ตามริม ถนน ก็ เดี๋ยว ไบ และ ดึง กิ่ง ต้น โดย
หา ประโยชน์ มิได้ มือ อยู่ไม่สุข ก็ ชุกชน ทำ ให้ ของ
เสีย ไป เท่า นั้น

๒ ต้นไม้มัน ปลูก ไว้ตาม ข้าง ถนน ก็ เพื่อ
เป็น เครื่อง ประดับ ประดา ให้ ถนน งาม และ ให้ โตขึ้น
มี กิ่ง ก้าน งอก งาม ปกคลุม เป็น ที่ ร่ม เย็น แก่ คน
เดินทาง ไป มา ทั่ว กัน ควร แต่ ว่า ถ้า เห็น ต้น
ไหน เหนือ จะ ค้ำ จุนได้ ก็ ช่วย ค้ำ ให้ ตรง หรือ เห็น ต้น
ไหน เหนือ ก็ เอา น้ำ ไป รด ให้ ชุ่ม จะได้ แรก กิ่ง ก้าน
เร็ว จึง จะ เป็น การ ทำ ประโยชน์ ให้ แก่ ต้น ไม่นั้น
และ เป็น ประโยชน์ แก่ ผู้ เดินทาง ทั่ว ไป ด้วย นี่ บาง
คน กลับ มา เดี๋ยว ไบ หรือ ดึง กิ่ง ให้ ต้น เหนือ เป็น
อันตราย แก่ ต้น ไม้มัน ปลูก ไว้ ดัง นี้ เห็น ดี แล้ว หรือ

๓. บรรดาคนที่มืออยู่ไม่สุข ย่อมอด
จับโน่นตึงนี้ไม่ได้ ไซ้ว่าจะคิดรู้ลึกว่าจะทำ
ของให้เสีย หรือจะทำเพื่อประโยชน์ของตนก็
หาไม่ สักแต่มืออยู่ไม่สุขก็บั่นบ้ายไป โดยที่ไม่
จงใจทำ ถ้าคนเหล่านี้รู้ลึกเสียแล้วว่า การที่
ทำของให้เสียโดยไซ้เหตุเช่นนั้น เป็นการไม่
ดี ก็คงจะคอยระวังตัว ไม่ให้มือชุกชนต่อไป
อีกได้

๔. เด็กชนที่ทำของให้เสียเช่นนั้น ตั้งแต่
เล็ก ๆ มาจนกว่าจะโตขึ้น คงได้ทำให้เสียทรัพย์สิน
สมบัติของพ่อแม่มาก เพราะถ้ามืออยู่ไม่สุขเห็น
อะไร ๆ ก็หยิบฉวยมาเล่นไม่ว่าของสิ่งนั้นจะควร
เป็นของเล่นหรือไม่ แม้พ่อแม่ตามดูไม่ทันก็คง
จะทำของที่ดีที่มีราคาให้แตกหักไปได้ นับว่าเป็น
การล้างผลาญพ่อแม่อย่างหนึ่ง

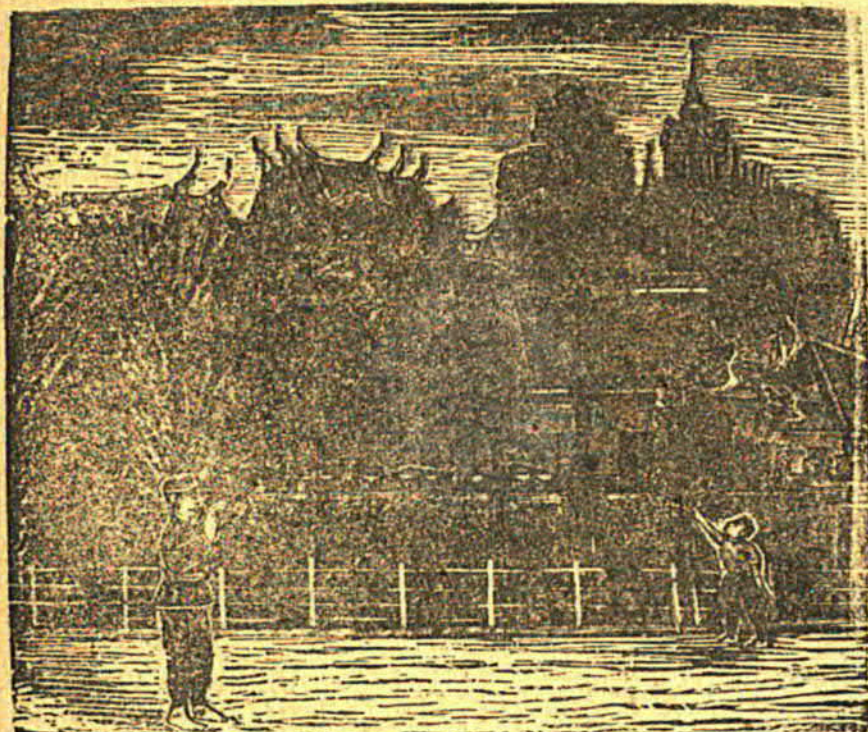
๕ เด็กที่ย่อมมีความรักพ่อแม่ และ ช่วย
พ่อแม่รักษาของ อย่าว่าแต่จะเอาของที่ไม่ควร
เล่นมาเล่นให้เสียเลย ของ ๆ พ่อแม่ที่ตกเวียเสีย
หายอยู่ ก็ยังมีความเสียตาย และ ช่วยพ่อแม่เก็บ
ไปไว้เสียให้ถูกต้องตามที่ เด็กเช่นนี้นับว่าเป็นผู้รัก
ทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ ไม่ถ่างผจญให้สมบัติ
เป็นอันตราย และ ย่อมเป็นที่รักของพ่อแม่ มาก
กว่าบุตรที่จงถ่างผจญโดยความซุกซนมาก

๖ ถ้าเด็กคนใดเคยทำของ ๆ พ่อแม่เสียมา
ตั้งแต่เด็ก ในเวลาเข้าโรงเรียนก็จะทำของ ๆ ตน
ให้เสีย และ ทำของ ๆ ครูให้เสีย หรือ บางที
จะทำของ ๆ เพื่อนนักเรียน ด้วยกัน ให้เสียด้วย เด็ก
เหล่านี้เมื่อโตขึ้นจะไม่รู้จักรักษาสมบัติของตัว และ
จะเป็นผู้ทำให้สมบัติของผู้อื่นเสียไป โดยหา
ประโยชน์มิได้

อย่าเดินให้เสียของ

๕

๗ อย่าดูขึ้น ไก่เลย เด็กซุกซนที่มีมืออยู่
ไม่ศรัทธา เดินเขี่ยตเข้า ไป ไก่ตัวนั้น ก็เขี่ย
มือเข้า ไป เต็มเด่น ทำให้เสียของเช่นนั้น ถ้า

ถ้าเด็กตัวนั้นของหลวงพ่อตามข้างถนน จะถูกไปลิดจับ

จะ ไป ในที่ ไต ๆ มือ ก็ คง จะ อยู่ ไม่ ศุข เช่น นั้น
 รำ ไป ถ้า เต็ด ต้น ไม้ ที่ ขึ้น รก อยู่ ใน ที่ ๆ เขา ไม่
 ยาก จะ ให้ ขึ้น ก็ ไม่ เป็นไร ถ้า เต็ด ต้น ไม้
 ที่มี เจ้า ของ ปดุง ได้ ก็ จะ เกิด ความ บาต หมาง
 และ ทะเลาะ วิวาท กับ เจ้า ของ เพราะ ได้ ชื่อ ว่า ทำ
 ประ โยชน์ ของ เขา ให้ เสีย ถ้า เต็ด ต้น ไม้ ของ หลวง
 ที่ ปดุง ได้ ตาม ข้าง ถนน บางที ก็ จะมี โทษ คือ
 ถูก ไป ลิด ข้าง

๘ นี้ แหะ แหก ทั้ง ปวง จง จำ ไว้เถิด ว่า การ
 ที่ เล่น ให้ เสีย ของ นั้น เป็น การ ไม่ มี ประ โยชน์
 กลับ จะ ทำ ให้ เสีย ประ โยชน์ ของ ผู้ อื่น และ บางที
 ก็ เสีย ประ โยชน์ ของ ตน เอง ไม่ เป็น การ จำ เป็น
 ที่ จะ ต้อง ทำ เลย ถึง จะ เคย ตัด ตัว มา ตั้ง แต่ เล็ก
 ก็ ควร จะ ระวัง ให้ หาย ไป เสีย อย่า ให้ มี อยู่ ใน ตัว
 ต่อ ไป อีก ได้

คำที่ควร รู้ และ ควร สกคได้

ถนน	คำ จูน	ทวีป
สมบัติ	ควร	ผจญ
บุตร	รักษา	ระงับ

บทที่ ๓ ความสะอาด

๑ มีเด็กสองคนพี่น้อง คนพี่เป็นชาย

ชื่อผ่อง รูป ร่าม หน้าตา สรวย ผิวง พรวณ ผุด

ผ่อง คนน้องเป็นหญิงชื่อผือก รูป ร่าม หน้าตา

ไม่สู้ สรวย ผิวง เนื้อ ก้อน ข้างดำ พี่น้องสองคน

นี้แต่เล็ก ๆ มา พ่อแม่ บ่นเสมอว่า “ทำไม

จึงจะ กลับให้ผิวง ของพี่ กลายเป็น ของน้องได้ น้อง

เป็นหญิง ควร จะ สรวย แต่เป็น การ จนใจ แท้ที่เป็น

รูปธรรมนามธรรม จะทำเองไม่ได้ ”

๒ เมื่อนายผ่องอายุย่างเข้า ๗ ขวบ พ่อ

จึงนำไปฝากให้เรียนหนังสือที่โรงเรียน จิตหา

เครื่องแต่งตัว ที่ใส่กางเกง ชื่อ หมวก
มีผ้าพัน และจัดเครื่องเก่าเรียนให้พร้อมเสร็จทุก
อย่าง แต่แม่เสียดน้องสาวนั้นให้แม่สอน เรียนอยู่
กับบ้านไปก่อน

๓ ในวันแรก สอง สาม วันที่ นายผ่องไปเข้าโรง
เรียน ยังไม่คุ้นเคยกับใคร เครื่องแต่งตัว
และ เครื่องเรียนทั้งหลายของ นายผ่อง ก็ยังใหม่อยู่นั้น
ใครเห็นใครก็รัก อยากพูดจาด้วย เพราะ นายผ่อง
เป็นเด็ก รูปร่างหน้าตา น่าเอ็นดู จน นายผ่อง ระวัง
ไม่อยากจะพูดจะเล่นกับใครนัก

๔ ครั้นเมื่อ นายผ่องเรียนไป ได้สักเดือนหนึ่ง
ความคุ้นเคยกับเพื่อนเด็ก ๆ ด้วยกันก็ยังมีมากขึ้น
ได้ชักชวนกันวิ่ง ๆ เต้น ๆ เวลาหยุดพักหรือหยุด
เล่นแล้ว บางทีเล่นเหนื่อยเกินไป ถึงเวลาเข้า
เรียน ก็ต้องนั่งทนใส่เสื้ออบ ความร้อนอยู่ในโรงเรียน
ทำให้เกิดสกปรก มีเหงื่อชุ่มเป็นต้น

๕ นายผ่อง กลับ จากโรงเรียน มา ถึงบ้าน ถอด
เสื้อ ผัดท ทางเกง เสริจ แล้ว ก็ โยน ของ เก่า ทั้งเกะกะ
ไว้ในห้อง หาช่อง เล่นทางอื่น ต่อไป น้องสาว มา
พบเข้า ก็ต้อง เอาไป ผึ่ง และ เก็บพับไว้ให้ ถึง
เวลา กิน เข้า นายผ่อง มา ถึง ก็ ตรง เข้า นั่ง กิน ที่
เดียว ไม่หันได้ อามน้ำ ขำระ เหงื่อไหล ที่เบือน เปรอะ
เสีย ก่อน

๖ นายผ่อง ทำ หน้า นี้ เสมอ ทุกวัน จน น้อง
สาว อุต รรทน ไม่ได้ จึง ว่า แก่ พี่ชาย ว่า “คน
สรวบ เขาไปไหน กลับ มา แล้ว ก็ ผัดผ้า ที่ ขึ้น เหงื่อ
ออก ผึ่ง เขาไม่หมก ๆ ใจเหมือนอย่าง ของ
พี่ นี้ มัน สกปรก จะ หยิบ มา ใช้ นั่ง ห่ม อีก
ก็ เหนอะ หนะ ไม่ สบาย ตัว ผัดผ้า แล้ว เขา ก็ ไป อาบ
น้ำ ถู ถ้าง ตัว ให้ สะอาด แล้ว จึง มา นั่ง กิน เข้า ก็ นี้
พี่ ทำ เช่น นี้ พี่ จะ เรียก ว่า ตัว ของ พี่ เป็น คน สรวบ
และ เป็น คน สะอาด อย่างไร”

๗ นายผ่องถูกน้องสาวว่ากล่าวแล้ว เช่น นั้น ก็
 ยังไม่รู้ สัก เจ็บ ฮาย เพราะ นายผ่อง เป็น คน สกปรก
 จน เคย ตัว เสีย แล้ว ไม่ รู้ จัก คิด ที่ จะ รักษา เครื่อง
 แต่ง ตัว และ เนื้อ ตัว ให้สะอาด เสื้อ กางเกง ก็ ปลดปล่อย
 ให้เปรอะ เปื้อน มี หมึก เป็น รอย ดำ ๆ ต่าง ๆ อยู่
 โรงเรียน เครื่อง แต่ง ตัว ก็ สกปรก หนังสือ และ สมุด
 หัก เขียน นั้น เต็ม ไป ด้วย เส้น ดิน สอ เลอะ เทอะ ครู
 มัก ขอรให้ เต็กขึ้น ๆ ตูบ อย ๆ นับว่า เป็น การ
 ประจาน ความ สกปรก ของ นายผ่อง อย่าง หนึ่ง

๘ ก็ เมื่อ นายผ่อง ทำ แก่ตัว จน ถูก ตี เตียน ทั้ง ฝ่าย
 บ้าน และ ฝ่าย โรงเรียน เช่น นี้ ใคร จะ ชม บ้าง ว่า
 นายผ่อง เป็น คน สรวย คน ที่ สรวย งาม ไม่ หมายถึง
 ความ ว่า คน ที่ มี รูป ร่า สรวย แต่ สกปรก เหมือน นายผ่อง
 หมายถึง ความ ว่า คน ที่ รักษา ความ งาม คือ รักษา ความ
 เรียบ ร้อย และ ความ สะอาด ได้ ด้วย

๙ เครื่อง แต่ง ตัว ทั้ง หดาย คือ เสื้อผ้า เป็น

ดิน และ เครื่องใช้ สรรยทุก อย่าง คือหนึ่งสี่
และ สมุด เป็น ต้น ถึง จะ เป็น ของ เดว ภา คา ถูก
เท่าไร ๆ ก็ดี ถ้า รักษาให้ สอาด หมดจด ไว้ ได้
เสมอ ก็ เป็น เครื่อง แสดง ว่า เจ้า ของ เป็น คน สอาด
สอาด และ การ ที่ มี เครื่อง แต่ง ตัว และ เครื่อง ใช้
สหาย สอาด สอาด นี้ เป็น ความ งาม แก่ เจ้า ของ
สม กับ คำ โบราณ ที่ ท่าน กล่าวไว้ว่า ไ่่ งาม เพราะ ขน
คน งาม เพราะ แต่ง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

รูป	ฉิว พรรณ	รู้สึก	รูปธรรม
ชำระ	เหงื่อไคล	รักษา	นามธรรม
โบราณ			

บทที่ ๔ พากเพียร

๑ บรรดา เด็ก ใคร เคย ทำ การ ที่ ยาก ๆ บ้าง
และ ใคร เคย ทำ การ ใหญ่ ๆ ที่ ต้อง ทำ ตั้ง แก่

วันสิบวันจึงแล้ว บ้าง

ผู้ที่เคย ทำ การ ยาก ๆ

แล้ว นั้น

ใคร เคย ทำ ไม่ สำเร็จ บ้าง

ว่า ช่าง

ช่างเขา ขุด เวือ ขุด อยู่

ทำ การไม่สำเร็จแล้ว ใคร จะ สู้ เต็ก ที่ จะ เถ่า ให้
พัง ต่อไป นี่ เป็น ไม่ มี

๒ เต็ก คน หนึ่ง เมื่อ กลับ มา จาก โรงเรียน
เดิน ผ่าน มา ทาง หน้า โรง เรือ แล เห็น ช่าง เขา
กำลัง ขุด เรือ ขุด อยู่ เต็ก คน นี้ จึง แวะ เข้า ไป ดู
และ นึก ใน ใจ ว่า เรือ ขุด ชนิด นี้ ตัว คง ทำ ได้ เพราะ
ไม่ สู้ ยาก นัก กระ ชี เขา ไม้ ชุง มา ขุด ให้ เป็น ร่อง
แล้ว ปาด หวี ปาด ท้าย ให้ แบน สำหรับ คน หนึ่ง พาย เท่า นั้น
ใคร ๆ ก็ ทำ ได้

๓ ใน เวลา ที่ เดิน กลับ บ้าน เต็ก คน นั้น
ได้ คิด มา ตลอด ทาง ว่า จะ ไป ตัด ไม้ ท่อน ใหญ่ ที่
ตั้ง อยู่ หลัง บ้าน มา ทำ เรือ เล็ก ๆ ให้ เหมือน
รูป เรือ ขุด ที่ เห็น เขา ขุด นั้น เมื่อ เสร็จ แล้ว จะ
ได้ เอา ลง ลอย พาย เล่น ที่ คลอง หน้า บ้าน

๔ รู้ หรือ ไม่ ว่า เต็ก คน นี้ ทำ อย่าง ไร ก่อน คือ

เขาเอาขวานมาตากไม้ท่อน ที่อยู่หลังบ้านจะให้
 กทม แล้วจึงจะ ขุดต่อ ภายหลัง แต่เมื่อตากไป ๆ
 มือของตัวยังไม่เคย ขวาน ก็ กิน เนื้อไม้ ตัก บ้าง ขึ้น
 บ้าง ทำให้ต้อง แก้มบอย ๆ จน กระทั่งไม้ ท่อน นั้น
 ตีบเล็กลงไป ทำ เรือ ไม่ได้ ครั้น จะไป หาไม้ มา ทำใหม่
 ก็ ออก นึก เมื่อ เสีย แล้ว

๕ ตกตง คิด ทำ เป็น พาย ไร่ พาย เรือ เล่น ดี กว่า
 จึง ลง มือ ตาก หัก ให้ เล็ก ลง และ ตาก ปลาย ให้ แบน
 แต่ง ไม้ พาย จะ ให้ รูปงาม คือ เจียน หัก ท้าย ให้ มน
 เข้า แล้ว ตาก ริม ให้ บาง เท่า กัน ทั้ง สอง ข้าง แต่
 ก็ ไม่ สำเร็จ เพราะ มือ ไม่ เทียง ตาก ไป ๆ ก็ แหว่ง
 เข้า ไป ทุกที เลย ใช้ เป็น พาย ไม่ได้ ต้อง ทำ เป็น
 ไม้ คั่ว กบูน ลง ที่ สุด ไม้ คั่ว กบูน ก็ ไม่ สำเร็จ เลย
 เป็น ไม้ สำหรับ ขวาง ทิ้ง แล้ว ก็ เลย ขี้ เกียจ เลิก
 ไม่ ทำ ต่อ ไป

๖ เด็ก คน นี้ ใคร จะ ดี หรือ จะ ชม ก็ ยิง ชม

ไม่ได้ อยู่เอง เพราะ ว่า ทำ ไม่ สำเร็จ ตาม ความ
ต้องการ ถ้า เป็น เด็ก ดี จริง หาก ทำ วัน นี้ ไม่ สำเร็จ
รุ่งขึ้น ก็ จะ ต้อง คิด แก่ ไช ทำ ต่อ ไป แม้ ยัง ทำ ไม่
สำเร็จ อีก ก็ ยัง ทอด ทิ้ง เสีย ไม่ ได้ ต้อง ทำ ต่อ ไป
จน สำเร็จ ถ้า ตัว เอง ทำ ไม่ ได้ จริง ๆ เพราะ ยัง ไม่
รู้จัก ทำ เช่น เด็ก คน นี้ ก็ จะ ต้อง ขวน ขวาย ตาม
คน อื่น ที่ เขา รู้ และ คิด หัด ทำ หรือ ขอ ให้ เขา ช่วย
ทำ จน สำเร็จ จง ได้

๗ ไบรอน ท่าน เปรียบ ได้ว่า ฝน ทั้ง เป็น เข็ม
เด็ก บางคน จะ ยัง ไม่ รู้ จัก ว่า ทั้ง คือ อะไร ทั้ง คือ แท่ง
เหล็ก ที่ ช่าง ทอง เขา ใช้ ร่อง ตี ทอง ทั้ง นี้ ถ้า ใคร จะ
ไ้ ถึง แก่ พยายาม ไป ฝน ให้ เล็ก ลง จน เท่า เข็ม ที่ เรา เย็บ
ผ้า บาง ที่ ฝน อยู่ ตลอด ชีวิต ก็ จะ ไม่ เล็ก ลง ได้
เท่า เข็ม ที่ จริง คำ สภา สัตถ์ นี้ ตั้ง สอน ว่า ถ้า จะ ทำ
การ สิ่ง ไใด ถึง จะ ต้อง ทำ นาน และ ถึง จะ ทำ ลำบาก
เพียง ไไร ก็ ต้อง ตั้ง ใจ ทำ จน สำเร็จ คือ เปรียบ เหมือน

ต้องฝนทั้งให้เป็นเข็ม

๘ นี่ถ้าจะ เปรียบกับการอื่น ๆ จะมีอะไร
บ้าง ที่นักเรียนจะต้องพยายาม และ พากเพียร ทำ
ให้สำเร็จ ตูฯฝนทั้งให้เป็นเข็ม เต็กที่ฉลาด
คงตอบว่า “ การ เรียนหนังสือ ก็ เป็น ของ ยาก เหมือน
กัน เรียน ตั้งแต่ ต้น กว่า จะ สำเร็จ ก็ นาน บาง คน
เรียนยังไม่ทัน สำเร็จ ก็ ต้อง หัก เสีย กลาง คั้น น้อย
คน จะ เรียน ได้ สำเร็จ จริง ๆ” คน ที่ เรียน ไม่ สำ เร็จ
นั้น เพราะ ยัง ไม่ ได้ เรียน คำ สุภาษิต ว่า ฝน
ทั้ง เป็น เข็ม

๙ นักเรียนทุกคน ควร จะ เรียน คำ สุภาษิต นี้ ได้
ให้ ชื่นใจ เมื่อ จะ ทำ การ อะไร ที่ ยาก จะ ได้ ชวน
ให้ มีความ พยายาม ยิ่ง ขึ้น และ คน ที่ เรียน คำ สุภาษิต
นี้ แล้ว ถ้า ทำ อะไร ไม่ สำ เร็จ หรือ เรียน อะไร ไม่ สำ เร็จ
คง มีความ ขาด แก่ ใจ อย่า ตีမ် คำ ว่า ฝน ทั้ง เป็น เข็ม

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

ดำริ	ชีวิต	พยายาม	ถ้า
ทั้ง	สุภาสิต	บรรดา	หาก
ทอดทิ้ง	พากเพียร	กิจ	แม้

บทที่ ๕ ความ กระหมัด กระหม่อม

๑ นาย ชัง กับ นาย ชอบ อายุ วันราว คราว กัน
เป็น ลูก พด เรือน ด้วย กัน บ้าน อยู่ ใกล้ เคียง กัน ไป
เรียน หนังสือ อยู่ โรงเรียน เดียว กัน และ เคย เติบโต
โรงเรียน ด้วย กัน ทุก วัน ๆ

๒ พ่อแม่ ของ นาย ชัง ก่อน ช้าง จะ เป็น คน มั่ง
มี และ สัตย์ญาติ กับ นาย ชัง ว่า ระหว่าง ที่ อ่าน หนังสือ
ยังไม่ ออก จะ ให้ สดากค์ เป็น ค่า ขนมน ที่ โรงเรียน วัน
ละ ๘ สดากค์ ก่อน เมื่อ อ่าน ออก แล้ว จะ ให้ ขึ้น เป็น
๑๒ สดากค์ ถ้า หมด เรียน ได้ ได้ ขึ้น หนึ่ง จะ ให้
วันละ ๑๖ สดากค์ และ ต่อไป นั้น ถ้า ได้ ได้ ขึ้น ขึ้น

อีก ก็จะได้เพิ่มให้อีกชั้นละ ๔ สตารางค์ทุกชั้นไป
 ๓ ส่วนพ่อแม่ของนายชอบเป็นคนไม่สู้จะบริบูรณ์
 นึก พอมิพอกินเท่านั้น สัญญาจะให้สตารางค์
 แก่ นายชอบ ชั้นแรกที่อ่านหนังสือยังไม่ออก
 เพียงวันละ ๒ สตารางค์ ก่อน อ่านออกแล้วจะให้
 วันละ ๘ สตารางค์ ถ้าได้ชั้นหนึ่งได้จะเพิ่มให้
 อีก ๒ สตารางค์ เป็นวันละ ๑๐ สตารางค์ และ
 ชั้นอื่น ๆ ก่อนนั้นขึ้นไป ถ้าได้ได้ก็จะให้เพิ่ม
 ขึ้นชั้นละ ๒ สตารางค์ ทุก ๆ ชั้น

๔ ตั้งแต่ นาย ชัง กับ นายชอบไป เรียน หนังสือที่
 โรงเรียน ต่างคนก็ต่างหมั่น และอยู่ข้างจะ
 แข่ง ๆ กันอยู่ ด้วยรักหน่อย ใน ปลายปีนั้นก็
 ได้ได้ชั้นหนึ่งด้วยกันทั้งสองคน พอขึ้นเรียนชั้น
 สอง พ่อแม่จึงให้ สตารางค์ ตามที่ สัญญาไว้ทั้งสอง
 ฝ่าย คือ นาย ชังได้วันละ ๑๒ สตารางค์ นายชอบได้
 วันละ ๑๐ สตารางค์ น้อยกว่า นาย ชัง ๒ สตารางค์

๕ นาย ชัง พอใจ เล่น การ พนัน ต่าง ๆ เช่น
ทอย กอง และ โยน หลุม เป็นต้น เพราะ โรงเรียน
ที่ไป เรียน อยู่ นั้น ครู ตระวาท มา ดู ไม่ ทัก ส่วน นาย
ชอบ ไม่ พอใจ ฝักใฝ่ ใน ทาง นี้ ชอบ แต่ อ่าน หนังสือ
บาง เวลา ก็ มี เพื่อน มา ชวน เล่น เขา เกิด หรือ เล่น ที่
จับ หรือ เล่น ฟุตบอล ซึ่ง เป็น การ เล่น ออก แรง ที่ ทำ
ให้ ร่าง กาย บริบูรณ์ เช่น นั้น นาย ชอบ จึง จะ เต็มใจ
เล่น ด้วย

๖ เวลา หยต พัก กลาง วัน นาย ชัง ชอบ
ชวน เพื่อน ไป เล่น โยน หลุม และ ทอย กอง แทบ ทุก
วัน บาง วัน เล่น ได้ ก็ ได้ กิน ขนม บาง วัน เล่น เสีย
หมด ก็ ต้อง อด ทน หิว แสบ ท้อง เสมอ และ ถ้า เรา
จะ ถาม ว่า เรา ว่า เมื่อ กำ ลัง หิว เรียน หนังสือ ได้ หรือ
ไม่ ก็ ต้อง ตอบ ว่า “เรียน ไม่ได้ ตี” เมื่อ นาย
ชัง เล่น การ พนัน จน เสีย สติ ทาง ค่ำ หมด ไม่มี สติ ทาง ค่ำ
จะ ซื้อ ขนม กิน กลาง วัน ต้อง ทน หิว บ่อย ๆ ดังนี้

ก็จำ เป็น เวียน หนังสือไม่ได้ดี อยู่เอง

๗ นายชอบ เป็นคน รักตัว สงวนตัว ตั้งแต่
เข้า โรงเรียน มา ยังไม่ มีใคร กล่าว เลยว่า นายชอบ
เล่น โยน หดุม หรือ ทอย กอง เป็น การ พนัน เอา สตางค์
วัน ไท่ ที่ หัก จัด สตางค์ ที่ได้ มา จาก บ้าน นั้น ก็ซื้อ
กิน หมัก วัน ที่ไม่ สะจะ หิว นึก ก็ซื้อ กิน แต่พอ เหลือ
สตางค์ กลับไป เก็บ ไว้ ที่ บ้าน บ้าง นายชอบ ทำ ดังนี้
มา ปี กว่า เก็บ สตางค์ ที่ เหลือ กิน ซ่อน ไว้ ไม่ให้ ใคร
รู้ ได้ เป็น หลาย บาท

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกด ได้

บริบูรณ์	สัญญา	การ พนัน	ฟุตบอลล
สงวน ตัว	ผิด ใ้	เล่นเอา เกิน	ที่ จับ
บาท	ตรวจ ครว		

— ๐ ๐ ๐ —

บทที่ ๖ ความ กระหมัด กระหม่อม

(ต่อบทที่ ๕)

๘ นายชอบ คิดว่า แต่เรา ได้ สตางค์ เล็ก น้อย

เท่านี้ยังเหลือใช้ ถ้าได้ขึ้นสูงขึ้นไปอีก ก็
 ยังจะได้สตางค์เพิ่มขึ้นไปอีก ด้วย และถ้ากระหมัด
 กระหมัดใช้เช่นนี้เสมอไป วันหนึ่ง ๆ ก็จะได้
 ได้มาก ขึ้นอีกหลายสตางค์ ทั้งนี้ทำให้นายชอบ
 หมั่นเรียนมากขึ้น จนได้ขึ้นสูงกว่านายซัง
 หลายชั้น เพราะนายซังมีแต่เหลวไหลโหลตลกทุก
 ที่ เอาใจใส่แต่การพนันมากกว่าการเล่าเรียน
 ๙ พอถึงเดือนสี่ ตรีศไทย โรงเรียนเปิดให้นักเรียน
 ทำบุญ และเล่น การรื่นเริงต่าง ๆ สามวัน ที่บ้าน
 นายชอบเขาติดไฟ นายชอบไม่เล่นกับใคร คอย
 แต่ดูว่าใครจะต้องการเอาเงิน แลกสตางค์ ก็นำ
 สตางค์ที่เก็บไว้มาให้แลก จนหมดสตางค์ได้เงิน
 เป็นหลายบาท

๑๐ แม่ นายชอบเห็นลูกมีสตางค์มาก นึก
 ประหลาดใจ จึงถามว่า “เจ้าได้สตางค์เหล่านี้อย่างไร

แต่ไหน” นายชอบ ตอบ ว่า “สวดคำ เหล่านี้ แหะละ ที่ แม่
ให้ฉันไป ซื่อ ขนบกิน กลาง วันที่ โรงเรียน ซื่อ กิน
ไม่หมด ฉัน ก็ เก็บไว้ ได้ เท่านี้” แม่ มีความยินดี
เห็น ลูก เป็น ผู้รัก กระหมืด กระหม่อม ทรัพย์ ก็มี
ความรัก มาก ขึ้น จึง เพิ่ม สวดคำ ให้ มาก กว่า ที่ ได้
สัญญาไว้ว่า จะ ให้ อีก

๑๑ แต่ นายชอบ เก็บ สวดคำ ที่ พ่อ แม่ ให้ ไว้ ตั้ง
นี้ ตลอด มา จน โต ขึ้น มี เงิน หลาย ชั่ง และ เมื่อ
ออกจาก โรงเรียน ก็ ได้ ทำ การงาน มี ผล ประโยชน์ แล้ว
เก็บ เงิน ที่ เหลือ ใช้ ไว้ ได้ เดือน ละ มาก ๆ จน ภายหลัง
ได้ เป็น เศรษฐี มั่ง มี เงิน ทอง มี ผู้ นับถือ ส่วน นายชัง
ออกจาก โรงเรียน แล้ว ก็ ไม่ได้ ทำ อะไร ได้ แต่ อาศัย
พ่อ แม่ กิน อยู่ ทุก วัน พอ สิ้น ชีวิต พ่อ แม่ แล้ว นายชัง
ก็ต้อง ไป อาศัย ให้ คน อื่น เขา ใช้ โดย ที่ ตน ไม่มี
ความรู้ สิ่งใด พอ จะ เป็น ทาง ทำ มา หา กิน ได้ ยง ตัว
ต่อไปได้

๑๒ ใน โรงเรียน หนึ่ง ๆ เด็กที่เหมือน นาย
ชอบ ก็ คง มี มาก แต่ เด็ก ที่ เหมือน นาย ชัง ก็ คง
มี มาก เหมือน กัน เพราะ เรา ยัง เห็น เด็ก เล่น ทอย
กอง และ โยน หดุม กัน อยู่ ตาม ถนน บ่อย ๆ แต่ ครู
ห้าม แล้ว เด็ก บาง คน ยัง อุตสาห์ หนี ครู ไป แอบ เล่น
ที่อื่น หรือ ช้อน เล่น ใน ที่ ไม่มี ใคร เห็น ก็ เป็น ธรรมดา
อยู่ เอง เพราะ โรงเรียน หนึ่ง ๆ ย่อม มี ทั้ง เด็ก ดี และ ชั่ว
เด็ก ที่ ดี ก็ ได้ ชื่อ ว่า เป็น พวก นาย ชอบ ที่ ไม่ ดี
ก็ ได้ ชื่อ ว่า เป็น พวก นาย ชัง

๑๓ เด็ก ที่ ประพฤติ เหมือน นาย ชอบ อยู่ แล้ว เมื่อ
ได้ อ่าน เรื่อง นี้ ก็ ควร จะ ประพฤติ อย่าง นั้น ให้ แข็งแรง
ขึ้น อีก แต่ เด็ก ที่ เคย ประพฤติ เหมือน นาย ชัง แม้
เป็น คน รัก ดี ก็ จะ คิด กลับ ใจ ประพฤติ ตาม อย่าง นาย
ชอบ ได้ ถ้า เป็น คน ไม่ รัก ดี ก็ ประพฤติ ไม่ได้
อยู่ เอง ไ้ ขึ้น ก็ จะ ต้อง เป็น คน อนาคตา เทียว
อาศัย เขา กิน และ ทำ งาน ให้ เขา เหมือน นาย ชัง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

กระหมัด กระหม่อม	เหตว ไหล	เอาใจใส่
ทำบุญ	ผล ประโยชน์	เศรษฐี
ธรรมตา	อนาถา	ผู้ใหญ่

บทที่ ๗ จง เชื่อ เพื่อ ต่อ ผู้อื่น

๑ เด็ก คน หนึ่ง อายุ ราว สัก เก้า ขวบ นุ่ง ผ้า
 พื้นเก่า ๆ สวมเสื้อชั้นใน มีผ้า ยี่แปด คาท พุง
 ถัดร่ว กับ ย่าม เดิน ร้อง ให้ มา กลาง ถนน นำ กลัว

พล ตระเวน จะ จับ แท้ ๆ เพราะ ถ้า พล ตระเวน เขา
 เห็น ใคร หลง ทาง เขา คง จับ เขา ไป สถานี ของ เขา
 แล้ว ก็ เขา ตัก ใจ ว่า จะ มี พ่อ แม่ มา รับ เขา ไป เป็น แน่

๒ ใคร ๆ เห็น ก็ รู้ ได้ ว่า เด็ก คน นี้ เป็น เด็ก
 บ้าน นอก เพราะ ทำ ทาง เงอะงะ ไม่ รู้ จัก ถนน
 หนทาง แต่ พล ตัก กับ ผู้ใหญ่ เสีย หน้อย เดียว เท่านั้น
 ยัง เดิน ร้อง ให้ ไป ได้ นำ ชาย หน้า ถ้า เป็น เรา ๆ
 จะ ร้อง ให้ หรือ เรา ก็ คง ตาม เขา ว่า ทาง ไป บ้าน หรือ

ไปโรงเรียน ทางไหน เขา บอกให้ เรา ก็ จะ เดิน กลับ
บ้าน ได้ ถูก

ถ้าเห็น บ้านไกล และ เป็น เด็ก ขาด ก็ พา ไป ส่ง ให้ ถึง บ้าน
๓ เด็ก คนนี้ เป็น ชาวบ้านนอก จริง นั่นแหละ พึ่ง
เข้ามา ถึง กรุง เทพ ฯ กับ อาจารย์ โดย ที่ ตัว ไม่ เคย
เห็น ตึก และ ถนน ใหญ่ ๆ เวลา เดิน ตาม หลัง อาจารย์

ก็มีว่ เหม่อ ตู อะไร ต่อ อะไร อาจารย์ ได้ยวไป เสีย
ทางไหน ก็ไม่ทราบ ตัว ก็เดิน หลง มา และมี ความ
กลัว มาก จึงร้องให้ ไส่ ๆ ตลอด ทาง ดังนี้

๔ ถ้า พต ตระเวน เขา จับไป จริง ๆ เด็ก คนนี้
จะ ตกใจ หา น้อย ไม่ แต่ เรา เคย เห็น พตตระเวน อยู่
ทุกวัน เรา ยัง กลัว เขา จับ เรา ใคร ที่ เคย ว่า ไม่
กลัว พต ตระเวน จับ นั้น ไม่ เชื่อ เสีย เลย

๕ ที่จริง เรา ไม่มี ผิด เช่นนี้ เขา จับไป เขาก็
ไม่เอาไป ทำ อะไร เขา จับ เด็ก ที่ หลง ทาง ก็ เพื่อ จะ
เอาไป ส่ง คืน ให้ พ่อ แม่ แต่ ใคร จะ ชอบ ไป นอน ค้าง
คืน อยู่ ที่ สถานี กอง ตระเวน แต่ ไป อยู่ บ้าน อื่น สอง
สาม วัน เรายัง คิด ถึง บ้าน เรา ได้ มิ

๖ ชาว บ้าน ชาว ร้าง และ คน เดินทาง ไป มา
ก็ ข้าง กระไร เห็น เด็ก เดิน ร้อง ให้ มา อย่าง นี้ ก็ ไม่
ยัก ช่วย นี่ ถ้า เป็น เรา ไป พบ เขา เรา จะ ทำ อย่าง ไ
ลอง คิด ดู ให้ ดี ที หรือ ว่า เรา ควร จะ ทำ อย่าง ไ

๗ เชื่อแน่ว่าเด็กดี คงชอบเหมือนกันหมด
 ว่าดังนี้ “ควรเข้าไปถามเด็กคนนั้น ดูว่าเขามา
 แต่ไหน เขาอยากจะไปหาใคร และบ้านอยู่ที่ไหน
 ถ้าเห็นว่าบ้านอยู่ใกล้เพียงบอกทางให้ก็จะไปถูกก็
 บอกให้ ถ้าเห็นว่าอยู่ไกล และเป็นเด็กฉลาด
 มาก ก็พาไปส่งให้ถึงบ้านทีเดียว”

๘ เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าใครทำได้ดังนั้น
 ก็จะได้ปรากฏว่า คนนั้นเป็นคนดีคนหนึ่ง คือจะได้
 ชี้อา เป็นคนกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะ
 มีความเชื่อเพื่อเชื่อแก่ผู้ใดก็ได้ทุกขได้ลำบาก ช่วย
 ให้พ้นความทุกข์ยาก นับว่าเป็นการบุญอย่างหนึ่ง

๙ คุณที่แสดงให้เห็นต่อไปนี้ คือถ้าเราเป็นคน
 ใจดี ประพฤติเช่นนั้นเสมอๆ คนอื่นผู้ที่เราเห็น
 ก็จะมี ความกรุณาแก่เรา เช่นเดียวกับที่เรากรุณา
 แก่ผู้อื่น

๑๐ คนที่เราได้ช่วยมากและ น้อย ก็ดี ถ้า
ถึงเวลา เราได้พบความทุกข์ยากอย่างไร แม้เขา
เห็น เขา คง ช่วยเรา หรือ มิฉะนั้น เพียง แต่ที่ เราได้
ทำคุณ แก่เขา เขามีน้ำใจไมตรี ต่อเราคบหา กัน
เป็นเพื่อนฝูง เรา ก็จะมี พวกพ้อง มากเป็นทาง
จะ ทำให้ เรา เป็นคน กว้างขวาง และ เป็น เครือ
แน่นใจ อย่างหนึ่ง

คำที่ควร รู้ และ ควร สกคได้

สวณ ปราภฏ มนุษย์ ความทุกข์ อาจารย์
คุณ กรุง เทพ ฯ กรุณา ไมตรี
พล ตระเวน

—*~*~*~—

บทที่ ๘ กิริยาเรียบร้อย

๑ เต็กบางคน ก็มี คน ชมว่า กิริยา ดี บาง
คน ก็มี ผู้ติเตียน ว่า กิริยา ชุ่ม ช้ำม ไม่เรียบ ร้อย
ที่เขา ชม กัน ว่า กิริยา ดี นี้ คือ กิริยา อย่างไร จึง

เรียกว่า กิริยาดี และ กิริยาอย่างไรจึงเรียกว่า กิริยา
ซุ่มซ่าม ไม่เรียบร้อย

๒ จะเล่าถึงเรื่องเด็ก กิริยาดี ให้ฟัง เด็ก
คนหนึ่ง ชื่อ นาย ขาบ พ่อแม่สั่งสอนว่า กล่าว
เสมอ จนเป็นเด็กมี กิริยาดี นาย ขาบ มีพี่น้อง
ที่มาแต่บ้าน นอกคนหนึ่ง ชื่อ นาย ขม ภายหลัง
คราวนั้น มาอาศัยอยู่ที่บ้าน นาย ขาบ เพื่อจะ
ไปเรียนหนังสือกับ นาย ขาบ และถ้าจะนับกัน
ตามลำดับญาติ นาย ขาบ ต้องเป็นน้อง นาย ขม

๓ พ่อ นาย ขม มาอยู่ได้สักสองสามวัน นาย ขาบ
ก็นึกประหลาดใจ เพราะเห็น นาย ขม ทำ กิริยา
ไม่ดีต่าง ๆ ที่แม่ของ นาย ขาบ เคยห้ามปรามไม่
ให้ นาย ขาบ ทำ วันหนึ่ง นาย ขม ร้องเรียกให้นาย
ขาบ มาดูต้นเหียน พ่อ นาย ขาบ จึงมาถึง นาย ขม
ก็เอาเท้าชี้ให้ดู นาย ขาบ ออกนึกโกรธในใจ

แต่ยังนั่งไว้ ไม่พูดว่า กระไร

๔ แม่เคยส่ง สอน นาย ขาบ ว่า ไม่ให้ เดิน
กิน เมื่อ เวลา นาย ขาบ กิน อะไร อยู่ ถ้า แม่ ไข้

นาย ขาบ ก็ เขา เท้า ไข้ ให้ ดู

ให้ ไป หยิบ อะไร ที่ไหน ๆ นาย ขาบ เคย วาง ของ
กิน นั้น ไว้ ก่อน ต่อ เมื่อ ทำ ชุระ เสร็จ แล้ว จึง กลับ

มา กิน ต่อไป ส่วน นาย ขม นั้น นาย ขาบ เคย เห็น
เดิน ถือ ขนมน กัด กิน ก็ มัวย ๆ นาย ขาบ จึง นึก ใน ใจ
ว่า "เด็ก คน นี้ ข้าง ไม่ มี กิริยา ผู้ ดี คิด เลย ทำไม
พ่อ แม่ เขา ไม่ ส่ง ตอน เหมือน พ่อ แม่ เรา ที่ ส่ง ตอน
เรา บ้าง หรือ อย่างไร "

๕ รุ่งขึ้น อีก วัน หนึ่ง นาย ขาบ นั่ง อยู่ ที่ กลาง นอก
ชาน นาย ขม เดิน ออก มา จาก ใน เรือน จะ ไป
ตัก น้ำ ที่ ใอง และ เดิน เฉียด ศีรษะ นาย ขาบ ไป
จน เท้า สดุด ฉ่ำ นุ่ม นาย ขาบ นาย ขาบ แหงน หน้า ขึ้น ดู
นาย ขม ก็ หา ได้ ขอโทษ ไม่ มี หน้า ข้ำ เมื่อ ตัก น้ำ
แล้ว ก็ กลับ ไป ยืน ค้ำ ศีรษะ พิเลียง ของ นาย ขาบ อีก

๖ แต่ นาย ขาบ นึก พิศวง ใน ใจ อย่าง นี้ หลาย
วัน วัน หนึ่ง ออก กลั้ว ใจ ไม่ ได้ จึง ถาม แม่ ว่า
"แม่ จำ แม่ ห้ามฉัน ว่า ไม่ ให้ ยืน ค้ำ ศีรษะ ใคร ๆ
ไม่ให้ เดิน เฉียด กราย ใคร ๆ ไม่ ให้ ชู้ อะไร ด้วย เท้า
และไม่ ให้ เดิน กิน แต่ ทำไม ฉัน เห็น พ่อ ขม แก่ ทำ

อย่าง ที่ แม่ ห้าม นั้น ทก อย่าง” แม่ จึง ตอบ ว่า
 “พี่ ของ เจ้า เป็น คน บ้าน นอก ยัง ไม่ รู้ จัก ประ พุ ตติ
 กิริยา เรียบ ร้อย เหมือน เจ้า จึง ได้ ทำ อย่าง นั้น เจ้า
 เป็น พี่ น้อง กัน เห็น พี่ ทำ สิ่ง ไต ไม่ ดี ก็ จง
 ตัก เตือน ให้ บ้าง สิ”

๗ แต่ นั้น มา นาย ขาบ ก็ สิ้น ความ พิศวง เพราะ
 ทราบ ว่า นาย ขม เป็น เด็ก บ้าน นอก ยัง ไม่ ได้ เรียน
 ประ พุ ตติ กิริยา ให้ ดี นาย ขาบ จึง คอย ช่วย ตัก เตือน
 อยู่ เสมอ และ เวลา สันทนาการ ก็ เฝ้า ให้ นาย ขม พัง
 ถึง คำ สั่งสอน ของ แม่ นาย ขาบ ที่ นาย ขาบ จำ ไว้ ได้ ทุก
 อย่าง จน นาย ขม มี ความ รู้ ใน การ ประ พุ ตติ กิริยา
 ให้ ดี ขึ้น มาก ไม่ ได้ เติ น กิน หรือ ไม่ ได้ ยืน คำ ศี รุ ษะ
 ใคร และ ไม่ เติ น ฉี ยต กราย ใคร ต่อ ไป อีก เลย

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

ญาติ	ลำดับ	ช่ม ช้าม	เท่า	เสร็จ
สนทนา	พิศวง	ศีรุ ษะ	ฉี ยต	กราย

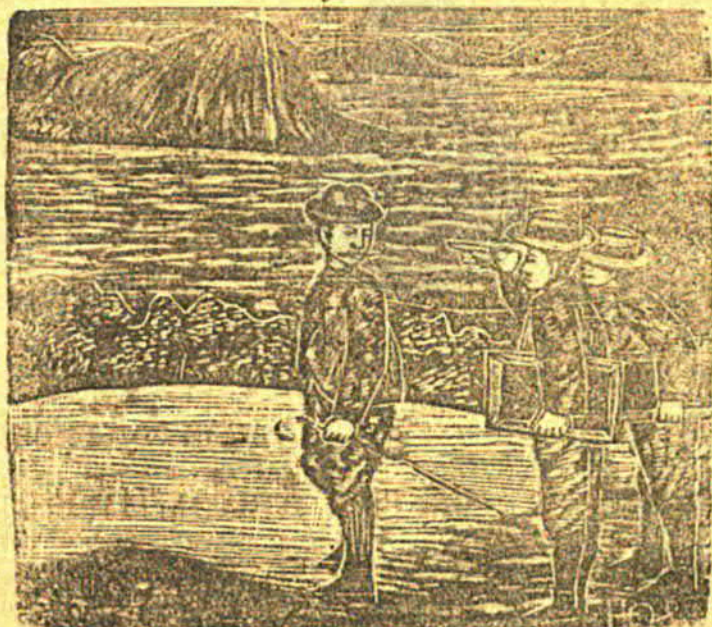
บทที่ ๙ กิรียาเรียบร้อย

(ต่อบทที่ ๘)

๘ วันหนึ่ง นาย ขม กับ นาย ขาบ นั่ง อยู่ ด้วย กัน
แต่ นาย ขม เขียต เข้าไป ทาง ผู้ใหญ่ นาย ขาบ จึง
กระซิบ บอก ว่า “ทำ เป็น ของ หยาบ ขยำ เขียต ไป
ทาง คนอื่น เขา ถือ แม่ฉัน ห้าม ไว้ว่า ไม่ ดี”
นาย ขม ก็ ชัก เข้า มา เสีย ทัน ที และ ลุก ขึ้น ไป นั่ง
เสีย ข้าง บน นาย ขาบ ก็ ตาม ไป กระซิบ บอก อีก ว่า
“นั่ง ข้าง ล่าง ดี กว่า เรา เป็น เด็ก นิ่ง สูง กว่า
ผู้ใหญ่ เป็น กิรียา ไม่ ดี แม่ ของ ฉัน ห้าม” นาย ขม
ก็ ได้ ความ รู้ ใหม่ อีก ๒ อย่าง คือ ไม่ ให้ เขียต
เข้าไป ทาง ผู้ใหญ่ และ ไม่ ให้ นิ่ง สูง กว่า ผู้ใหญ่

๙ วัน หนึ่ง เวลา หัก ค่ำ นาย ขาบ กำลัง นิ่ง พุท
อยู่ กับ พ่อ แม่ และ คน ใน บ้าน ที่ กลาง นอก ชาน
นาย ขาบ เห็น นาย ขม เข้า มา นิ่ง กลาง วง และ นิ่ง
ขวาง หน้า ยาย ของ นาย ขม ด้วย นาย ขาบ จึง ไป ดุด

มือ นาย ขม ขน เดิน ออกไปให้ห่าง แล้ว กระ ขิบ
บอกที่ หู ว่า “รู้ไหม ว่า เมื่อ ก็นั นั ขวาง หน้า ยาย
นั เป็น กิริยา ไม่ ดี แม่ ของ ฉัน ห้าม ขาด ที่ เดียว”
ว่า แล้ว ก็ จูง มือ นาย ขม เข้า มา นั่ง ใกล้ พ่อ แม่ ตาม เดิม
๑๐ รุ่ง ชื่น เข้า เมื่อ นาย ขน กับ นาย ขม เดิน ไป
โรงเรียน ด้วย กัน คุย กัน ถึง เรื่อง แต่ง ตัว พ่อ

“เหมือนที่เธอได้เหมือนที่พ่อเธอว่าไหม”

นาย ขม เห็น คน เดิน ส่วน มา - ก็ ชี้ มือ แล้ว ถาม นาย
 ขาบ ว่า “หมวกที่เขาใส่ นี่ เหมือน กับ ที่ พ่อ ขาบ
 ว่าไหม” นาย ขาบ จึง บัด มือ นาย ขม แล้ว พูต ค่อย ๆ
 ว่า “ใช่ อย่าง ชี้ มือ ที่ ทรง หน้า ใคร ๆ เขา อย่าง นั้น
 จิ เขา จะ ไกรธ เอา เรื่อง ชี้ นิ้ว ทรง ไป ยัง ผู้ ไต
 ไม่ว่า เขา อยู่ ใกล้ หรือ ไกล แม่ ของ ฉัน ห้าม ขาด
 เพราะ นับ ว่า เป็น กิริยา ไม่ ดี

๑๑ “เรื่อง ผ่า กลาง ดึก อย่าง หนึ่ง ถ้า มี ใคร
 เขา นั่ง พูต หรือ ยืน พูต กัน อยู่ สอง คน ถ้า เรา
 จะ ไป ต้อง หลีก ไป ข้าง หลัง เขา จะ ผ่า กลาง เขา ไป
 ไม่ได้ แม่ บอก ว่า เป็น กิริยา หยาบ มาก เขา เรียก ว่า
 ชุ่ม ช้ำม เรื่อง กิริยา ชุ่ม ช้ำม นี้ ฉัน เคย ถูก ตี มา หลาย
 ครั้ง แล้ว เดิน ไม่ ดู ทำ เตะ โน่น เหยียบ นี้ เบื่อง ปร่าง
 ก็ นับ ว่า ชุ่ม ช้ำม เหมือน กัน แม่ ฉัน เกล็ด ยศ นึก
 ไม่ ชอบ คน ชุ่ม ช้ำม เลย”

๑๒ นาย ขม เป็น เด็ก ไม่ คือ และ เป็น เด็ก

ไม่ถือตัว เห็นว่า น้องรู้จัก มากกว่า น้องบอก
อะไร ก็เชื่อ และ ทำ ตาม จน เป็น เด็ก มี กิริยา ดี
ขึ้น มาก ถ้า เป็น เด็ก ตื้อ ๆ หรือ หัว แข็ง ที่ไหน
จะ เชื่อ พัง คำ ที่ น้อง สั่ง สอน เด็ก เช่น นั้น ก็ คง จะ
ต้อง เป็น เด็ก บ้าน นอก เซอะ ชะ อยู่ นั้น เอง นี่ นาย
ชม เป็น เด็ก ดี จึง กลับ ตัว ได้

๑๓ นี่แหละ เด็ก ที่มี ผู้ ชม ว่า กิริยา ดี นั้น คือ
เด็ก อย่าง นาย ขาบ และ เด็ก ที่ ใคร ๆ ก็ ย่อม
ติ เตียน ว่า กิริยา หยาบ ขำ ไม่ เรียบ ร้อย นั้น ก็ คือ
เด็ก เช่น นาย ชม กิริยา ดี เป็น ที่ น่า รัก ถ้า เด็ก
คน ใด มี กิริยา ดี เด็ก คน นั้น ก็ มี ผู้ ชม และ มี ผู้ รัก
ถ้า เด็ก คน ใด กิริยา ไม่ ดี เด็ก คน นั้น จะ กลับ มี ผู้
เกลียด และมี ผู้ เก็บ ไป ติ ฉิน นิ น ทา ต่าง ๆ

๑๔ เพราะ ฉะนั้น เด็ก นัก เรียน ทุก คน จึง ระวัง
รักษา กิริยา ให้ เรียบ ร้อย เหมือน นาย ขาบ ถ้า ผู้ ใด
กิริยา ชุ่ม ชำม เหมือน นาย ชม อยู่ ก็ จึง จำ คำ แนะนำ

การรักษา สมบัติ ของ เราให้ ถาวร

๔๑

ของ นาย ขาบไว้ และ จง อุดหนุน ประพฤติ ให้ ได้ เหมือน
อย่าง ที่ นาย ขม ประพฤติ ตาม นาย ขาบ จน เป็น คน ดี ขึ้น
ฉะฉาน

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

ใหม่ ไกล ไกล หน้า กระซิบ ติดนิน
นินทา กิรียา หยาบ น่ารัก ถือตัว

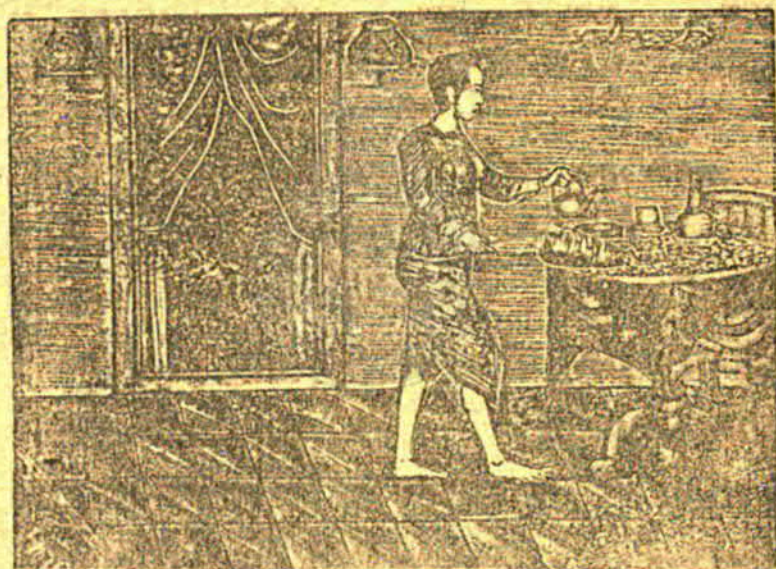
—***—

บทที่ ๑๐ การรักษา สมบัติ ของ เราให้ ถาวร

๑ บ้าน เรือน เรา ไถย มาก ถึงแม้ว่า เจ้า ของ
บ้าน เป็น คน ชยัน และ เป็น คน ชอบ สอาด จะ หมั่น
ปัด กวาด เช็ด ถู วัน ละ หลาย ๆ ครั้ง ก็ยัง อด เบื่อ
เปราะ สกปรก ไม่ได้ ฟัน กวาด แล้ว ประเดี๋ยวเดียว
ก็ รก อีก ฝา และ เพดาน ได้ เช็ด ถ้าง กัน แต่ คราว
สงกรานต์ ต่อ มา ไม่ อีก ก็ เตือน ก็ มี หยาก ไข่ จับ
เขม่า จับ และ เป็น รอย นิ้ว บ้าย สกปรก เป็น ทาง ๆ

๒ ตาม หน้า ทาง มัก จะ มี ใบ ทอง กระ ทง

เศษ กระดาษ และ ขยะมูลฝอย ทั้ง กอง อยู่ บางที
ก็ ถึง แก่ มี น้ำ หนัก บ้าง แดง เปราะ เป็น ทาง ๆ เมื่อ
ได้ กอบ โขย ไป ทั้ง และ เช็ด ถ้าง ให้อาต แล้ว อีก
ไม่ ก็ มาก น้อย ก็ ย่อม รก และ เปื้อน เปราะ อีก

หมัน บัด ภายวัน ละ หาย ๆ ครั้ง ก็ ยัง ชด เปื้อน เปราะ ดังปรก ไม่ได้
๓ อัน ที่ จริง ใน การ ที่ จะ รักษา สมบัติ สิ่ง ไต ๆ
ไม่ว่า บ้าน เรือน หรือ พัสตุ สิ่ง ของ ก็ ดี จะ เพียง

แต่เช็ดล้าง บัด กวาดให้สะอาด นั้น ไม่พอ ยัง
จะไม่หายสกปรกได้ คงจะมีเวลา สกปรกรั่วไป
และ ความสกปรกนี้ ย่อมเป็น ความเสียหายแก่ เย่าเรือน
หรือ พัสตุนั้น เป็นอันมาก คือ ถ้า เป็น เรือน ก็ มี กุ
พังเร็วเข้า ถ้า เป็น สิ่ง ของ ที่ ทำ ด้วย เหล็ก หรือ
ทองเหลือง ก็ เกิด สนิม ถ้า เป็น นาฬิกา ก็ เสีย เร็ว

๔ เพราะฉะนั้น ในการที่จะ รักษา เย่า เรือน
หรือ พัสตุนั้น ของ ทุก สิ่ง ทุก อย่าง ให้คงเป็น ปรกติ
อยู่ได้ ไม่เสื่อมเสียเร็ว นั้น (๑) ต้องไม่ทำ
ให้เย่าเรือน และ ของ นั้น ๆ สกปรก (๒) หมั่น
เช็ดถู บัด กวาดให้ คง สะอาด อยู่ เสมอ

นักเรียน คง สังเกต เห็น ได้ ว่า การ รักษา ไม่
ทำให้ สกปรก เป็น ข้อ ใหญ่ จึง ยก ไว้ เป็น ข้อ ที่ ๑
แต่ การ เช็ด ถู ขัด ล้าง ให้ สะอาด นั้น เป็น ข้อ ที่ ๒ ไม่
สู้ สำคัญ นัก

๕ ข้อ นี้ เป็น ความจริง เพราะ ว่า เย่า เรือน

ถึงจะ บัด กวาท วันยัง คำ ตั้ง กล่าว มา แล้ว ข้าง นั้น
 ก็ ดี แต่ ถ้า มี คน คอย ทำ รก อยู่ เสมอ ไป คือ
 เขียบ ย่ำ เอา ผง และ ดิน ทวาย เข้า มา เปื้อน พื้น หรือ
 หัน เปลือก หมา ให้ กระจาย อยู่ ตาม พื้น หรือ เขีย
 ขี้ บุหรี่ คาย ชาน หมา กิ่ง ไม้ ทุก หน ทุก แห่ง หรือ
 เอา มือ เปื้อน เช็ด บ้าย ตาม ฝา ผนัง หรือ จดไฟ ให้
 มี ควน เป็น เขม่า ขึ้น ไป จับ ฝา จับ เพดาน หรือ บัด หน้า
 ต่าง ประตุ เสีย หบ ดไม่ ปล่อย ให้ ลม ไกรก เข้า ได้ ทำให้
 เกิด มี หยาก ไ้ ๓ ๔ เรือน ก็ ย่อม ไม่ สะอาด อยู่ ได้ ย่อม
 ผุ พัง และ ทรุด ไทร มไป ได้ เร็ว

๒ ที่จะ รักษา ให้ เป็น ปกติ ดี อยู่ เสมอ นั้น (๑) จะ
 ต้อง รักษา ไม่ ให้ สกปรก ตั้ง กล่าว มา แล้ว ด้วย คือ
 ไม่ ให้ มี ผู้ เขียบ ย่ำ ผุ่น ผง ดิน ทวาย เข้า ไป ใน เรือน ไม่
 เขีย ขี้ บุหรี่ และ กิ่ง ชาน หมา บน พื้น เรือน ไม่ เช็ด
 บ้าย ตาม ฝา ให้ เป็น รอย ต่าง ตำ ไม่ ทิ้ง ใบ ทอง หรือ
 กระ ทง ที่ ไม่ ใช้ แล้ว ลง ไป จาก หน้า ต่าง ไม่ บ้วน

การรักษา สมบัติ ของเราให้ถาวร

๔๕

น้ำตาย หรือน้ำ หมาก ให้เปราะ เบื่อ ๑ ๓ ๑ แล้ว
(๒) คอย หมั่น เช็ด บัด กวาด ความ สกปรก ที่จะ ปัด
มา ตามลม หรือ เกิด ขึ้น จากอื่น ๆ เสมอไป บ้าน
เรือน ก็ ย่อม จะ สะอาด อยู่ได้

๗ จงจำไว้ว่า (๑) ต้องไม่ทำให้สกปรก
ก่อน แล้ว (๒) จงเช็ดถู บัด กวาด ให้สะอาด เสมอไป
ด้วย ต่าง ว่า มี บ้าน อยู่ ๒ บ้าน บ้าน หนึ่ง เจ้า ของ
บ้าน หมั่น เช็ด ถู บัด กวาด เสมอ แต่ ไม่ รู้ จัก รักษา ไม่
ให้ สกปรก ย่อม ทำให้ สกปรก ด้วย ดัง กล่าว มา แล้ว
อีก บ้าน หนึ่ง นั้น เจ้า ของ บ้าน ไม่ ใคร่ จะ เช็ด ถู บัด กวาด
แต่ รู้ จัก รักษา ไม่ ให้ สกปรก บ้าน ทั้ง ๒ บ้าน นี้
เชื่อ ว่า บ้าน ที่ ไม่ ใคร่ เช็ด ถู บัด กวาด แต่ รู้ จัก รักษา
ไม่ ทำให้ สกปรก นั้น จะ คง สะอาด เรียบ ร้อย กว่า บ้าน ที่
เช็ด ถู บัด กวาด เสมอ แต่ เมื่อ ทำให้ สกปรก อยู่ เสมอ
ด้วย เป็น แน่

๘ นี้ เพื่อ จะ ชี้ ให้ เห็น ได้ ว่า ใน การ ที่ จะ รักษา

บ้านเรือน ให้เรียบ ร้อย เป็น ปกติ นั้น (๑) ต้อง
 ไม่ทำให้ สกปรก ก่อน แล้ว (๒) จึง เช็ด บัด กวาด
 ให้สะอาด เสมอไป เต็ก ๆ จงจำ ไว้เถิด ที่พูด
 ฐา ๆ นี้ ก็ เพื่อ จะ ช่วยให้ จำ ได้ ดี ขึ้น

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกน ได้

สงกรานต์	หยากไย่	เขม่า
ยะ กุมฝอย	รักษา	สมบัติ
พัสต	นาฬิกา	ปรกติ
ล้าคัญ	ชานหมาก	ฯลฯ

บท ที่ ๑๑

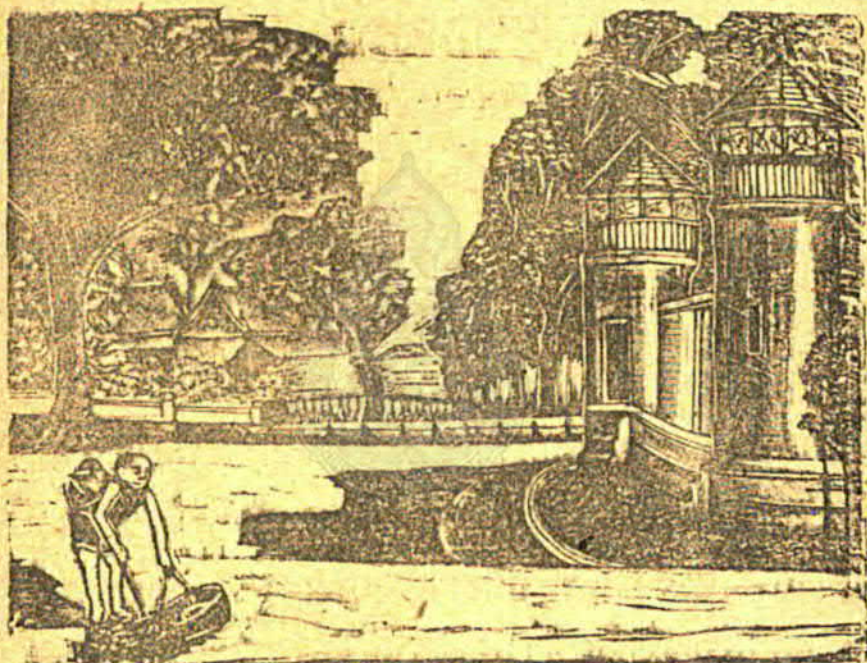
การ รักษา สมบัติ อัน เป็น ของ กลาง ให้ ถาวร

๑ ใน ต่อ ไป นี้ จะ ขอ เตือน สติ เต็ก ทั้ง หลาย ว่า
 ธรรมดา ที่ จะ เป็น คน ดี จะ ต้อง รู้จัก รักษา สมบัติ
 ของ ตน ตาม วิธี ที่ กล่าว มา แล้ว กับ อีก อย่าง หนึ่ง
 จะ ต้อง รู้จัก รักษา สมบัติ อัน เป็น ของ กลาง คือ ที่

การ รักษา สมบัติ อัน เป็นของ กกลางให้ถาวร

๔๗

ไม่ใช่ ของตน หรือ ไม่ใช่ ของผู้อื่นโดย เฉพาะ แต่
เป็น สิ่งที่เรา ทั้ง หายได้ ใช้ทั่ว กัน เช่น ถนน
หนทาง และ แม่น้ำ ถ้า คงเป็น กัน

ถนน เมื่อ รก ก็ ต้อง มี ผู้กวาด

๒ สมบัติ อัน เป็น ของ กกลาง เหล่า นี้ ถึง จะ

ไม่ใช่ ของเรา โดย เฉพาะ ก็ ยัง เป็น ของเรา ทั้ง หาย

ทัวหน้ากัน และ ตัวเรา ก็ยังได้อาศัยใช้ อยู่ เสมอ
ด้วย เราจึง ควร ตั้งใจ รักษา ทัวหน้ากัน คุๆ เป็น
สมบัติ ของเรา โดย เฉพาะ ฉะนั้น

๓ ถนน เมื่อ รก ก็ ต้อง มี ผู้ กวาด คลอง เมื่อ
ขึ้น ก็ ต้อง มี ผู้ ขุด นี้ ก็ อย่าง เดียว กับ เรือน รก เจ้า
ของ บ้าน ต้อง กวาด เหมือน กัน และ เรา ได้ เรียน
แล้ว แต่ ข้าง ต้น ว่า แต่ ถ้า พัง เช็ด ถู บัด กวาด หรือ
พูดแต่สั้น ๆ ว่า “ทำให้สะอาด” เท่านั้น ไม่พอ
จำเป็น ต้อง “รักษาไม่ให้สกปรก” ด้วย

๔ เพราะ ฉะนั้น ถนน อัน เป็น สมบัติ ของ กลาง
เรา ก็ ต้อง รักษา ไม่ ให้ สกปรก ด้วย เหมือน กัน คือ
ไม่ทิ้ง ของ สกปรก บน ถนน หน ทาง และ ถ้า บ้าน
อยู่ริม ถนน ก็ ไม่ทิ้ง ใบ ทอง ห่อ ขนม หรือ มะพร้าว
ที่ กิน เนื้อแล้ว หรือ เปลือกกล้วย ชาน ชื้อย ฯลฯ ลง ที่ ถนน

๕ ใน ส่วน คลอง ก็ เหมือน กัน ถ้า ทิ้ง ของ
เหล่านี้ ลงไป คลอง ก็ จะ ตื้น เหม็น เข้า ทุกที หนัก

การรักษา สมบัติ อัน เป็น ของ กลาง ให้ ถาวร ๔๘

เข้า จะ ถึง แก่ เรือ เติ น ไม่ ได้ รัฐบาล ก็ จะ ต้อง เสีย
เงิน ชด อธิ ก ทั้ง มี ตัว อย่าง อยู่ แล้ว เป็น หลาย คด ของ
อย่าง นี้ ได้ ชื่อ ว่า ราช ฏูร ไม่ รู้ จัก รักษา สม บั ตี อัน เป็น
ของ กลาง

๒ อัน ของ ที่ ห้าง ลง ไป ใน คด ของ นั้น . เด็ก บาง
คน จะ นึก ว่า แล้ว ก็ ลอย ไป ออก แม่น้ำ ออก ทะ เถ
แต่ ที่ จริง ไม่ ใช่ เช่น นั้น เพราะ น้ำ ขึ้น ลง พา ของ
เหต่า นี้ ให้ ไหล กลับ ไป กลับ มา อยู่ เสมอ เมื่อ นาน
เข้า ก็ จม ลง ใน พื้น คด ของ นั้น เอง ข้อ นี้ จง ระ วัง ให้
มาก ยิ่ง เด็ก ที่ อยู่ แพร แล้ว เข้า ของ ที่ ไม่ ใช่ว่า
เก็บ รวม ทั้ง ตะ กร้า เมื่อ เต็ม แล้ว ก็ นำ ขึ้น ไป เท บน
บก ตาม ถนน ท่าน ย่อม มี ด้ สำหรับ ให้ เท ของ เหต่า นี้
ทั้ง ประจำ ที่ อยู่ แล้ว

๗ ฝ่าย เด็ก ที่ อยู่ ส่วน เล่า ก็ ไม่ ควร จะ ตัก
ทาง มะพร้าว หรือ ต้น กล้วย ตาย หญ้า พื้น ณะ ทั้ง ลง

ไปในคลอง คนเดียวกันนี้เขาทำเช่นนั้น ก็เพราะเขายังไม่ทราบว่า การทำเช่นนั้น เป็นความผิด เด็ดๆ ที่ทราบแล้ว ต่อไป ก็จงอย่าทำดังนั้น และ จงบอกผู้ที่ ไม่ทราบให้ทราบต่อไป จะได้เป็น การ ช่วยกัน รักษา สมบัติ อัน เป็น ของกลาง ของ เรา ให้ถาวร ขึ้น

๘ ต้นไม้และ สระ ที่ ตัด ทั้ง นั้น ถ้า จะเก็บ กอง ไว้บน แผ่น ดิน แล้ว พอแห้ง ก็ เผาไฟ จะ กลับ เป็น ประโยชน์ ยิ่ง ขึ้น เพราะ ทำให้ ที่ ดิน ดีขึ้น คือ เถ้า ของ ต้นไม้และ สระ เหล่า นี้ เป็น มูล หรือ เป็น อาหาร อัน ดี ที่ ต้นไม้ ชอบ นึก ถ้า ที่ ไต เผาไฟ แล้ว ปลูก ต้นไม้ ลงไป ก็ มัก งอกงาม เร็ว และ มี ผล ตก

๙ นักเรียน ของ เรา ที่ ได้ อ่าน หนังสือ มีความรู้ตามแบบเรียน นี้ แล้ว ต่อไป ข้างหน้า เมื่อ เติบโตขึ้น จะได้ ช่วย กัน อุดหนุน ให้สมบัติอัน เป็น ของ กลาง ในบ้านเมือง ของ เรา ถาวร มั่น คง เพราะ ต่าง คน ต่าง เป็น

การ รักษา สมบัติ อันเป็น ของ กลาง ให้ถาวร ๕๑

ผู้รู้จัก รักษา ด้วยกัน ทั้งสิ้น. ถนอม ก็ จะ สอาด อยู่ เสมอ
ตลอด ก็ จะ ไม่ ตื่น เชน ต้อง เสีย เงิน ชุบ บ่อย ๆ และ
จะ ไม่มี สุนัข เน่า หรือ กิ้งม้าย ทาง มะพร้าว หรือสระ ถอย
เพ่น พ่าน ตาม ลำน้ำ จะ เป็น ที่ ไป มา สดวก แก่ ราษฎร
ทั่วไป และ ย่อม จะ ทน เงิน ของ รัฐบาล ใน การ รักษา
สมบัติ อัน เป็น ของ กลาง เหล่า นี้ ให้ ไป ถึง น้อย เข้า ด้วย

๑๐ ขอ พุด ขี้ อีก ว่า ที่ จะ รักษา สมบัติ ให้
มั่นคง เป็น ประการ นั้น (๑) ต้อง ไม่ ทำให้ สกปรก
เสียหาย (๒) ต้อง ทำให้ สอาด ถ้า เป็น สมบัติ
ของเราเอง เรา ต้อง ทำ ทั้ง สอง อย่าง เช่น บ้าน
ใคร ๆ ก็ ต้อง ไม่ ทำให้ สกปรก เสียหาย กับ ต้อง หมั่น
กวาด ให้ สอาด อยู่ เสมอ ด้วย

๑๑ ถ้า เป็น สมบัติ ของ กลาง หน้า ที่ เหนือ ตัว
คน มี แต่ อย่าง เดียว คือ ไม่ ทำให้ สกปรก เสียหาย
ไม่ ทั้ง เปื้อน มะพร้าว และ ใบ ทอง ๑ ๓ ๑ ลง บน
ถนอม และ ใน คลอง ดัง กล่าว มา แล้ว ส่วน หน้า ที่ การ

รักษาให้สะอาดนั้น เป็น ธุระ ของรัฐบาล หรือ ของ
 ประชุมชนใน ตำบล นั้น ๆ คือ ถนน ก็ให้มี กุฏิ คอย
 กวาด คลอง ก็ให้มี เจ้าพนักงาน คอย ขุด คอย รักษา

คำที่ควร รู้ และ ควร สกคได้

สถิติ	ธรรมตา	วิธี	เฉพาะ
อาศัย	ตำพัง	ตำบล	รัฐบาล
ราษฎร	หญ้า	สระ	ถาวร
บุญ	ผล	สุนัข	เงิน

บทที่ ๑๒ ว่องไว

๑ เด็กบางคนเมื่อเวลานั่งทำอะไร หรือ เล่น
 อะไร อยู่ ผู้ใหญ่ร้องเรียก ก็ไม่อยากจะลุก
 ขึ้นไปหา กว่าจะลุกขึ้นไปได้ก็ทำอิด ๆ เอื้อน ๆ
 ดูเหมือนจะ เสียหาย ที่นั่งเต็มที เด็กที่ ทำเช่นนั้น ผู้
 ใหญ่มักเปรียบว่า “นั่งตึตะปู”

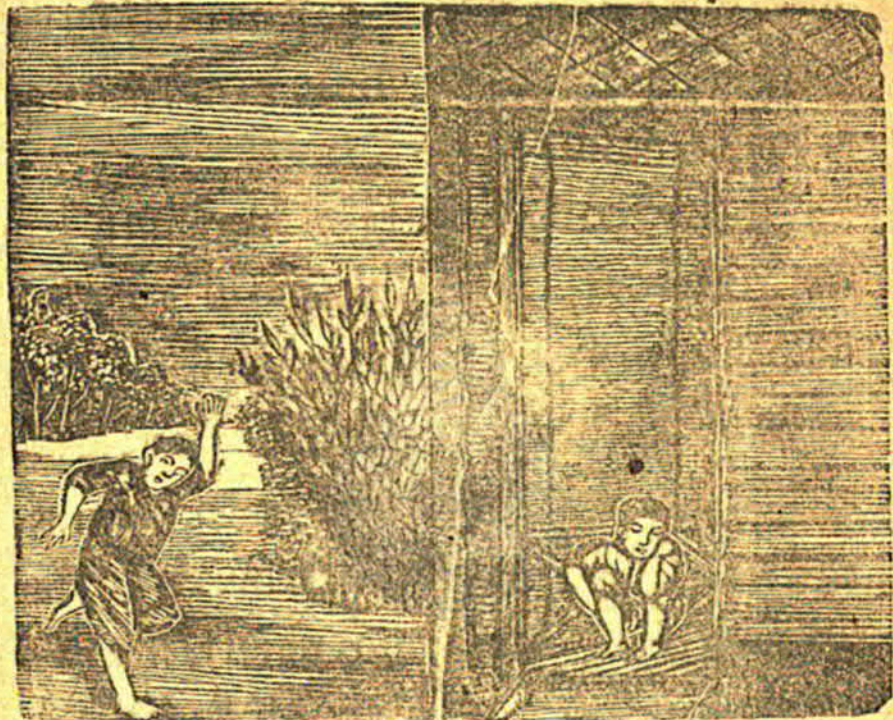
๒ บางคนเมื่อผู้ใหญ่พูดด้วย ก็ทำนิ่งเฉยไม่
 อยากรู้ ไม่อยากพูด เมื่อถูกซักหนักเข้าเสียไม่

ได้ก็ไม่มีริมฝีปาก ทอບ กระอ้อม กระแฉับ อยู่ในคอ
จน พังไม่ได้ ความว่าอะไร ทั้งที่เราเคยได้ยิน เขา
ว่า ก้น บ่อยๆ ว่า “อ้า ปากไม่ขึ้น กลัว ตอก ฟิกุล
จะ ร่วง” ฉะนั้น

๓ บางคน เมื่อ พ่อแม่ ไข้ ให้ ไป หา ท่าน ผู้ใหญ่
ด้วย กิจ ชุระ ต่างๆ ก็ มัก ไม่ เต็มใจ ไป กระทำ
กิริยา บิด เบือน ต่างๆ ถึง แก่ พ่อแม่ ต้อง ไข้ อำนาจ
ข่ม ชื่น ให้ ไป จึง ไป ก็มี เมื่อ ไป ถึง แล้ว ยัง ไม่ กล้า
เข้าไป หา ตรงๆ ทำ วิ ๑ รอ ๑ แอม แฝง
อยู่ ข้าง นอก จน ท่าน เจ้า ของ บ้าน เห็น เข้า เรียก
ถาม เรื่อง รวด จึง ได้ ความ ว่า พ่อ แม่ ไข้ มา หา ด้วย
กิจ ชุระ อย่าง นั้น ๑ เด็ก ชนิด นี้ ได้ ชื่อ ว่า เป็น เด็ก
ฉลาด ตรง กับ คำ ที่ ผู้ใหญ่ ท่าน ว่า ไว้ ว่า “ไปไหน
ก็ ปิด คอ ไม่ ออก”

๔ เด็ก ที่ ทำ ชิม เชื่อง เงื่อง หงอย ต่อ หน้า ผู้ใหญ่
ก็ ดี ที่ พุด กับ ผู้ใหญ่ เสียง ไม่ ไคร่ จะ ออก จาก ปาก

กิติ หรือที่กล่าว ไม่อยากไปหาท่านผู้ใหญ่และผู้
มียศ กิติ เต็กเหล่านี้ ถ้าประสงค์ให้อยู่แต่ลำพัง

ต่อหน้าผู้ใหญ่ทำ ช่มเชื่องลับหลังผู้ใหญ่ ลูกคน
ลับหลังผู้ใหญ่นี้ ชี้บ้านถึง กระโดดโดด เดิน
และโกง คอตะโกน ร้องเล่น กับเพื่อนเสียงธรรม ไปเสีย
อีก ตูมิตกัน เป็นคนละคนทีเดียว

๕ เด็กที่ ต่อ หน้า ผู้ใหญ่ แล้ว ทำ เป็น ชิม เชื่อง
 ครั้น ดับ หลัง ผู้ใหญ่ แล้ว กระ โทต โดต เต้น . ลูก คน
 เช่นนี้ แม้ จะแบ่ง ออก ผลสม กัน ส่วน ละ ครั้ง ได้ ก็ จะ ที่
 ที่ เดียว คือ แยก เอา ความ ชิม เชื่อง ที่ ทำ ต่อ
 หน้า ผู้ใหญ่ ครั้ง หนึ่ง กับ ความ ลูก คน ที่ ทำ ดับ หลัง
 ผู้ใหญ่ อีก ครั้ง หนึ่ง ผลสม กัน เข้า ให้ เป็น ส่วน เดียว
 กัน นับ ว่า เป็น ปาน กลาง ไม่ ชิม เชื่อง เกิน ไป
 ก็ จะ เป็น เด็ก ว่องไว . กำลัง เหมาะ แก่ ความ ต้อง
 การ ที่ เดียว

๖ ทำไม เด็ก เมื่อ พุด กับ ผู้ใหญ่ หรือ เดิน
 มาหา ผู้ใหญ่ หรือ ทำ อะไร ต่อ หน้า ผู้ใหญ่ จึง มัก
 ชิม เชื่อง เงื่อง หงอย ดู เหมือน กลัว ผู้ใหญ่ จะ กิน
 เนื้อ ครั้น ไป ดับ หลัง แล้ว ดี กลับ มี เสียง เท่า พ้ำ
 หน้า เท่า กลอง นี่ เป็น เพราะ เหตุ อะไร ทำไม เมื่อ
 ผู้ใหญ่ ร้อง เรียก จะ เดิน เข้า ไป หา เคย ๆ ถ้า ผู้ใหญ่
 ทัก ตาม ก็ ตอบ ไป ตาม เรือง ไม่ได้ หรือ ถึง จะ รู้

จัก หรือไม่รู้จัก ก็ดี ท่านคงไม่กิน เนื้อ เรา เป็นแน่

๗ เด็กที่ พบ พุดจา กับ ผู้ใหญ่ พุด ได้ ฉะ
ถ้อย ฉะ คำ และ ผู้ใหญ่ ร้อง เรียก ก็ เดิน ออก ตั้ง เข้า
ไปหา โดย ไม่ มีความ สะ ทก สะ ท้าน หวาด เสียว
อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ถึง อยู่ ต่อ หน้า ผู้ ใหญ่ ก็ ดี หรือ
ลับ หลัง ผู้ ใหญ่ ก็ ดี เคย ทำ อย่าง ไร ก็ ทำ อย่าง นั้น
เด็ก ชนิด นี้ ได้ ชื่อ ว่า เป็น เด็ก ว่องไว

๘ แต่ เด็ก ที่ เล่น อะไร เฮฮา และ กระ โดด
เหยิง ๑ อยู่ กลาง ตาน นั้น ท่าน ไม่ เรียก ว่า ว่องไว
ท่าน เรียก ว่า เด็ก ขน หรือ เด็ก ลุก ลน เด็ก ชนิด นี้ ต้อง
เอา ความ ลุก ลน ที่ ทำ ลับ หลัง ผู้ ใหญ่ ผสม คละ เข้า กับ
ความ ชิม เชื่อง เงื่อง หงอย ที่ ทำ ต่อ หน้า ผู้ ใหญ่ จึง จะ
ค่อย ว่องไว ขึ้น ได้ บ้าง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกกด ได้

พิกฤ

อำนาจ

ชิม เชื่อง

เงื่อง หงอย นั่ง ตี ตะป ยึด คอ ไม่ ออก
สะทก สะท้าน เสียง เท้า พ้า หน้า เท้า กลอง

—*~*~*~—

บทที่ ๑๓ ใจกล้าไม่ตื่นเต้น

๑ มีเรื่อง ๆ หนึ่ง ชน มาก เป็น เรื่อง จริง
ด้วย คือ เจ๊ก คน หนึ่ง เป็น บ้อย ของ ฝรั่ง วัน หนึ่ง
เป็น วัน ทวศุจัน เจ๊ก คน นั้น ก็ ลา นาย ไป เที่ยว บ้าน
เพื่อน ฝูง

๒ เจ๊ก คน นั้น ไป เกิด ทะเลาะ กัน ขึ้น กับ เพื่อน ๆ
ที่ เอา ศีรษะ แทะก เลือด ไหล เปราะ ลง มา ตลอด ถึง
ใบหู และ แก้ม เมื่อ มา ถึง บ้าน ก็ หา ต่าง เลือด เสีย
ไม่ ปลดปล่อย ให้ เลือด ไหล ทั่ว กว้าง อยู่ อย่าง นั้น

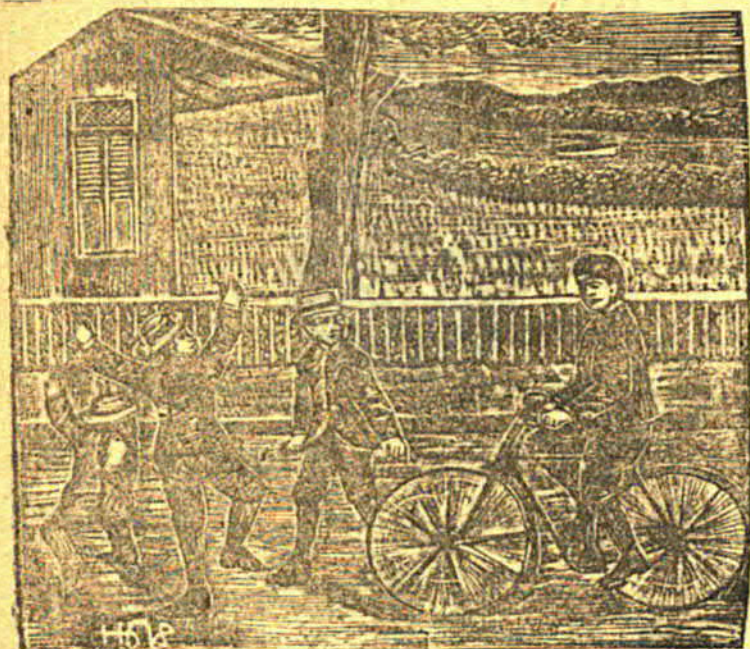
๓ เวลา เย็น นาย ฝรั่ง กลับ มา ถึง เจ๊ก บ้อย คน
นี้ ร้อง ให้ ตำออย ขึ้น ไป หา นาย พ้อง นาย ว่า เพื่อน ที่
เอา จาน ศีรษะ แทะก เลือด ไหล เปราะ หมด ทั้ง หน้า
นาย เห็น ดัง นั้น ก็ หว่วเราะ เยาะ แล้ว ตอบ ว่า “ตายจริง

จะไม่ รอด เสีย กระทบ ไปถึง พ่อแม่ ไม่ ให้ แม่ อาม
น้ำ เช็ด เลือด ให้ เสีย”

๔ น้า ชาย หน้า คน โต ๆ เป็น ผู้ ใหญ่ แล้ว
อย่าง นั้น ยัง ใจ ขลาด เหมือน ปลา ชิว แต่ เรา เต็ก ๆ
เมื่อ เรา ทำ มิด บาด มือ เรา ยัง รีบ เช็ด เลือด ทะลือ ทะถาน
เพราะ กลัว แม่ จะ เห็น นี่ นาย เขา เป็น คน อื่น แท้ ๆ ยัง
มี หน้า เก็บ เลือด ไฉ่ จัน แท้ง เอา ไป ขอด ให้ เขา หัก ของเรา
เยาะ เล่น ได้ ถ้า เป็น น้อง ก็ น่า เขียว เสีย ให้ ตาย ไป ทั้ง ตัว

๕ บาง คน ทำ ไม่ จึง ขลาด นึก ก็ ไม่ ทราบ อย่า
ว่า แต่ อื่น ไกล เลย เพียง ได้ ยิน พลุ ตัง บึง ก็
สตั้ง ทั้ง ตัว แล้ว ทำ ทำ ดู เหมือน จะ กระ โดด เหยง
ไป จาก ที่ นี่ ไม่ อาย แก่ คน ที่ เขา อยู่ ข้าง ๆ บ้าง
หรือ ถึง เรา จะ ตก ใจ จริง ๆ เรา ก็ ควร หัด สกต
ใจ และ บัด ช้อน ความ ตก ใจ ไว้ ถ้า จะ ไถล พุด ถึง
เรื่อง อื่น เสีย ได้ ก็ ชัก ไถล พุด ไป เสีย เขา จะ ได้ ไม่ แด
เห็น ว่า เรา สตั้ง

๒ บางคนเดินถนน พอได้ยินเสียง กระตึง
รถจักรยาน หรือ แตร รถยนต์ ก็ฉวาทะ ไตต ดอย ทั้ง
ตัว แขนกางเท้า กางราว กับ ออกท่า งิ้ว บางที
ก็ถึงเลย กระ ไตต เข้าไปให้รถ หับเฉย ๆ

พอได้ยินเสียง กระตึง จักรยาน ก็ฉวาทะ ไตต ดอย ทั้ง ตัว
๗ นี่เรื่องอะไร จึง ได้ ตก ใจ จน ไม่มีสติ เช่นนี้

ทำไมจะเสียของเสียก่อนว่า มันมาทางไหน แล้ว
จึงหลีกหนีให้พ้นโดยเจียม ๆ เรียบร้อยไม่ได้หรือ
คงจะมีเวลาถมไป ถ้ามันมาข้างขวาเราก็หลีก
ข้างซ้าย ถ้ามันมาข้างซ้ายเราก็หลีกข้างขวา
ที่เสียกว่าที่จะตกใจจนไม่เสียของ ตา ม้า ตา เรือ
กระโดด พรวด พรวด เข้าไปให้รถทับอีก

๘ พวกเราที่เคยเป็นนักเรียน คงจะไม่ฉลาด
เหมือนอย่างนี้เป็นแน่ เพราะเรามีสติรู้จักยังตัว
เราแล้ว และเราคงไม่ให้ใครแลเห็นว่าเราตกใจ
จนสติถึงจะสติงจริง เราก็คงโหดเป็น ทำเล่น
หรือลุกขึ้นเสียให้พ้นที่ เพราะน่าอายน้อยไป
หรือ ที่จะไปให้คนอื่นเขาเห็นว่าเราเป็นคนฉลาด
เรายิ่งอยากได้ชื่อว่าเราเป็นเด็กกล้า ออกจะตายไป

๙ พวกนักเลงพาลจะเรียกว่ากล้าไม่ได้ เพราะ
ตีแต่รังแกเขา หรือไม่เช่นนั้นก็คอยแอบตีเขา
ข้างหลัง หรือเวลาเขาไม่ระวัง หรือรังแกผู้ที่

เห็นว่า จะสู้ไม่ได้ เช่น รัง แก ผู้หญิง หรือ รัง แก
เด็ก หรือ รัง แก คนเจ็บ เหล่านี้ ต้อง นับ ว่า
เป็น ความ ขาด ที่ สุด ประกอบ กับ ใจ พาด ด้วย

๑๐ วิสัย คน ถ้า ต้อง ไม่ รัง แก ใคร ไม่ ทำ
ใคร ที่ เล็ก กว่า และไม่ แอบ ทำ ร้าย ใคร ข้าง หลัง
ถ้า สู้ ก็ ต้อง สู้ กัน ซึ่ง ๆ หน้า ถ้า เห็น ว่า ไม่ ควร
ทำ ใคร ก็ ไม่ ทำ เพราะ มี สติ ทวี ทรง รู้ ความ ผิด และ
ชอบ อยู่ เสมอ จำ ไม่ได้ หรือ ว่า ผู้ใหญ่ ท่าน ตั้ง สอน
ไว้ ว่า ควร กล้า จึง กล้า

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกด ได้

ฝรั่ง	ทศ	เขียน	รถยนต์
ขาด	จักรยาน	มารดา	นัก เสง พาด
ตาม้า คา เรือ		ศิรชะ	ทวี ทรง สติ

บทที่ ๑๔ รักโรเรียน

๑ เด็ก ๆ ทุกคน เมื่อ เกิด ได้ สอง สาม วัน คง

ยังไม่รู้จักใคร ๆ หมก แต่เมื่อแม่เลี้ยงและให้
กินนมอยู่ อีกสองสามเดือนจึงค่อยรู้จักจำ ความ
และรู้จักจำหน้าได้บ้าง

๒ คนที่จะรู้จักก่อน ก็คือแม่ ซึ่งเป็นผู้
ประคับ ประคองเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ภายหลังรู้จัก
ความมากขึ้น ก็ยิ่งรู้จักคนที่ได้พบได้เห็น ทุกๆ
วัน มากขึ้น ด้วย เช่น ญาติ พี่น้อง และ คน ที่ อยู่
ในบ้านเป็นต้น ครั้นมีอายุสมควรไป เรียนหนังสือได้
ก็ได้ไป คำนวณ กับ ครู และ นัก เรียน ต่อไปอีก .

๓ เด็กที่มีอายุสองเดือนสามเดือน ก็มีความ
รักใคร่ คนเลี้ยง และ คน ที่ให้กินนม เพราะเป็นผู้
ใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าคนอื่น แม้มีเด็กที่เด็ก
กว่าก็ตี หรือโตกว่าก็ตี จะมากินนมหรือเกาะ
อิงคนเลี้ยง ก็เข้ามานั่งขวางเสียหรือร้องไห้ หรือ
บางทีถ้าเขาเด็กกว่าก็เข้าข่วนตบเนื้อตัวเขาบ้างก็มี
ทุกๆ คนที่โตแล้วคงเคยเห็นเช่นนี้บ้างเป็นแน่

๔ ที่เด็กหวงห้ามผู้เลี้ยงไม่ให้ไปอุ้มเด็กอื่น หรือไม่ให้เด็กอื่น กินนมมัน เพราะเหตุใด ก็เพราะ เหตุว่า ผู้เลี้ยงอุ้มชูตัวด้วยความรักใคร่ เด็ก ผู้นั้นย่อมมีความรักใคร่ตอบแทนเช่นเดียวกัน เมื่อ ผู้เลี้ยงไปอุ้มเด็กอื่นเสีย ก็เข้าใจว่าจะละเลยไม่ รักตัวจะไปหลงรักเด็กอื่นนั้น จึงได้คอยหวงห้าม ไว้ ไม่อยากให้จับต้องเด็กอื่นเลย

๕ เด็กเล็ก ๆ ยังไม่รู้จักคนมาก จึงได้ สนิทแต่กับพ่อแม่ หรือพี่เลี้ยงแม่ นม ซึ่ง เป็นคนใกล้ชิด เมื่อเติบโตขึ้นแล้ว ก็รู้จัก รัก ญาติพี่น้อง กว้างขวางออกไปอีก และรู้จัก มี ความเจ็บร้อนแทน ไม่อยากจะมีใครมาว่า กล่าวติเตียนญาติพี่น้องให้เป็นความเสียหาย ถ้า มีใครแก่งถึงว่า ก็ต้องเจ็บร้อนแทนเถียงแทน จนคอเป็น เอ็น ถ้าเถียงเขาไม่ขึ้นให้นึกแค้นใจ ด้วยไม่รู้ ว่า จะทำอย่างไร บางคนถึงแก่ว้องให้ก็มี

๒ เด็กเล็ก ๆ อยู่บ้าน รู้จัก รัก พ่อ แม่ และ
ญาติ พี่ น้อง เมื่อ โต ขึ้น แล้ว ไป เรียน หนังสือ ที่
โรงเรียน ก็ ย่อม รัก ครู รัก เพื่อน นักเรียน และ

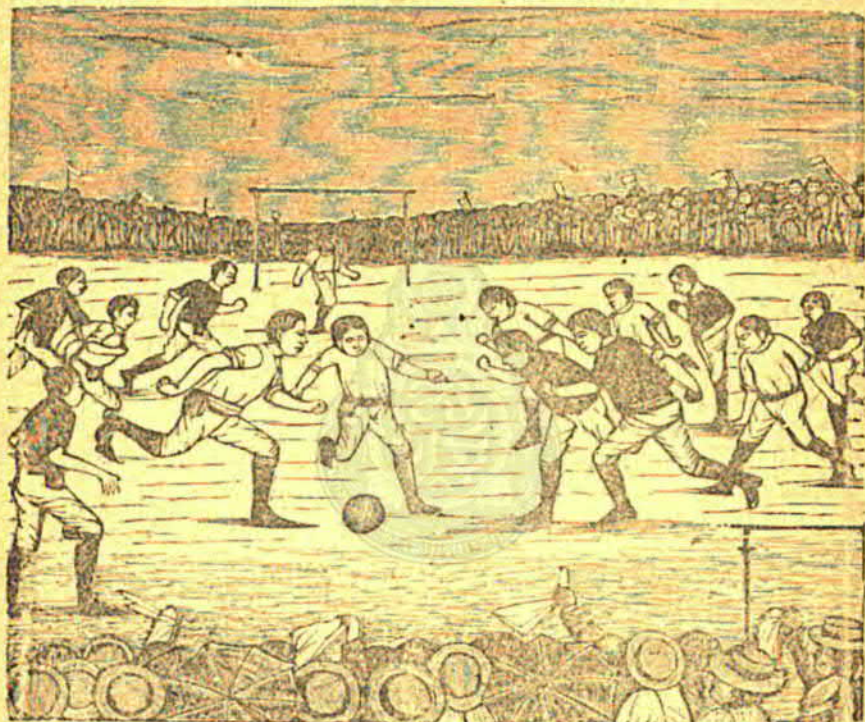
ไปเรียน หนังสือ ก็ ย่อม รัก ครู รัก เพื่อน นักเรียน รัก โรงเรียน เหมือนกัน
รัก โรงเรียน เหมือน กัน ดัง ที่ เด็ก บาง คน รู้ รัก อยู่
แล้ว คือ แต่ ก่อน เคยเรียน อยู่ กับ ครู ที่ โรงเรียน นี้

ภายหลัง ครุ ต้องย้ายไป สอน เสีย ที่อื่น เด็ก ที่ เคย
รักใคร่ ครุ นั้น เสด็จตา ออกจากโรงเรียนนี้ ตาม
ครุ ไป เรียน ที่โรงเรียน นั้น ด้วย ก็มี ที่ เด็ก เป็น ตั้งนี้
ก็ เพราะ ความ รัก ครุ ไม่ใช่ หรือ

๗ นอกจาก รัก พ่อแม่ ญาติ พี่ น้อง และ รัก
ครุ ยังมี ความ รัก สำคัญ อีก อย่าง หนึ่ง คือ รัก โรง
เรียน นักเรียน อยู่ โรงเรียน ไหน เมื่อ เรียน จบ
ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เติบโต มี กำลัง ขึ้น ยัง
ได้ ช่วยเหลือ ให้ ความ อุดหนุน แก่ โรงเรียน และ
เอาใจ ช่วยโรงเรียน ของ ตัว อยู่ เสมอ

๘ โรงเรียน ที่มี ศลัปปัต บอล เวลา จะ เล่น
แข่ง ขึ้น กับ โรงเรียน ไต เด็ก นักเรียน ใน โรงเรียน นั้น
ทุกคน มัก พร้อมใจ กัน ไป ดู และ เอาใจ ช่วย ให้ โรงเรียน
ของ ตัว ชนะ ใน ระหว่าง ที่ เล่น ชุมนุน กัน อยู่
นั้น ต่าง คน ต่างใจ เต็ม ตึก ๆ ตัว เชน ไป มา ตาม

ลูก บอล แม่ จะ กระ โตด เข้า ไป พา ลูก บอล มา เข้า
 โกล์ พวก อื่น ได้ แทบ จะ กระ โตด เข้า ไป ทัน โด นั้น

(เมื่อ พวก อื่น เขา แย่ง และ พา ลูก บอล ไป ริม โกล์ ฝ่าย
 พวก ตัว ได้ ก็ ใจ หาย วาบ)

และ เมื่อ พวก อื่น เขา แย่ง และ พา ลูก บอล ไป ริม
 โกล์ ฝ่าย พวก ตัว ได้ ก็ ใจ หาย วาบ

๙ เด็กที่เอาใจ ช่วย พวกตัว อยากจะให้พวก
 ของตัว ได้ ชัย ชนะ เพื่อ จะ ให้ มี ชื่อ เสียง แก่ โรงเรียน เช่น นั้น เพราะ เหตุ ไต ก็ เพราะ เหตุ ว่า
 มี ความ รัก โรงเรียน บ้าน ที่ เรา อยู่ เรา ยัง รัก ไม่
 อยาก จะ ให้ ใคร มา ลบ หลู่ ก็ โรงเรียน ที่ เรียน อยู่
 เปรียบ เหมือน บ้าน จะ ไม่ รัก อย่าง ไร และ จะ ไม่ เอา
 ใจ ช่วย โรงเรียน ไม่ เจ็บ ร้อน แทน โรงเรียน อย่าง ไร

คำที่ควร รู้ และ ควร สกด ได้

รักใคร่	ชัย ชนะ	พี่ เลี้ยง	ร้อง ให้
ประการ ต่าง ๆ		โอกาส	คอ เป็น เอ็น
ชุด มุน	โกธ	คลับ	

21 N

